

Současná populace a zadlužování

Jaroslav Pelán

Bakalářská práce 2015	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jaroslav Polán**
Osobní číslo: **H128365**
Studijní program: **B75D7 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Současná populace a zadlužování**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na příčiny a důsledky zadlužování současné populace;
- na finanční gramotnost národa;
- na možnosti prevence.

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum (kvantitativní, kvalitativní, smíšený) zaměřený na zjištění míry zadluženosti a finanční gramotnosti populace v České Republice.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BĚHOUNEK, Pavel. Úvěry a půjčky. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2000, 134 s. ISBN 80-7208-155-1.

DUBSKÁ, Drahomíra. Domácnosti v ČR: příjmy, spotřeba, úspory a dluhy v letech 1993 až 2012. V Praze: Český statistický úřad, 2013, 41 s. ISBN 978-80-250-2362-4.

DUBSKÁ, Drahomíra. Úspory a zadluženost: ocitly se české domácnosti v dluhové pasti?. Praha: Český statistický úřad, 2008, 26 s. ISBN 978-80-250-1743-2.

DUPAL, Libor, Otakar SCHLOSSBERGER a Petr TOMAN. Podepsat můžeš, přecíst musíš: (umíme si půjčit peníze?). 2. vyd. (se změněným titulem a přepracovanou sazbou svazku č. 10). Praha: Sdružení českých spotřebitelů, c2008, 32 s. ISBN 978-80-903930-3-5.

ONDŘEJ, Jan. Zadlužení - fenomén současnosti. Vyd. 1. Praha: Soukromá vysoká škola ekonomických studií, 2012, 270 s. ISBN 978-80-86744-92-6.

SUTTON, Garrett. Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit. Hodkovický (Praha): Pragma, c2010, 237 s. ISBN 978-80-7349-129-1.

ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. 1. vyd. Praha: M. Škvára, 2011, 219 s. ISBN 978-80-904823-0-2.

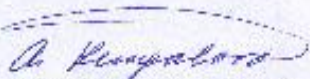
Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.**
Institut mezinárodních studií

Datum zadání bakalářské práce: **15. prosince 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Aněžka Longálová, Ph.D.
šéfkanka

doc. PhDr. Miroslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhajení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně

10.3. 2015

JAROSLAV PELÁK
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

SOUČASNÁ POPULACE A ZADLUŽOVÁNÍ

Hlavním problémem dnešní společnosti a jejího vysokého tempa při zadlužování je konzumní způsob života, dále neutěšená bytová situace, kterou jsou nuceni, mladí lidé řešit vysokou půjčkou která pak ovlivňuje kvalitu jejich života po velice dlouhou dobu. Pokud mladí lidé chtějí mít potomky, pak si nutně musí půjčovat peníze, aby dokázali udržet životní standard a společenské postavení na přijatelné úrovni. Tento jev se však může mnohým stát osudným při ztrátě zaměstnání a následně schopnosti splácet. Proto by měl každý člověk zvážit, za jakým účelem si půjčuje a rozhodně být finančně gramotný tak, aby dokázal rozpoznat vlastní možnosti splácet a neuvrhnout tak rodinný rozpočet do platební neschopnosti.

Klíčová slova: BANKOVNÍ SEKTOR, NEBANKOVNÍ SEKTOR, LICHVA, ÚVĚR, SPLÁTKY A MIMOŘÁDNÉ SPLÁTKY, PŮJČKA.

ABSTRACT

CONTEMPORANEOUS POPULATION AND INDEBTEDNESS

The main problem of our society and its high pace of consumer debt is a way of life, as well as dismal housing situation that young people are forced to deal with high loan, which affects the quality of life for a very long time. If young people want to have children, then you necessarily have to borrow money to keep your standard of living and social status at an acceptable level. However, this phenomenon can be fatal to many job loss and subsequent ability to repay. Therefore, one should consider the purpose for which lends a sim definitely be financially literate, able to detect a possibility to repay a neuvrhnout and family-ranging number of insolvent.

Keywords: BANKS SECTOR, NON-BANKING SECTOR, USURY, CREDIT REPAYMENTS AND EXTRAORDINARY REPAYMENT.

Poděkování

Mé poděkování patří doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, za cenné rady, věcné připomínky a hlavně vstřícnost, kterou mi poskytl při konzultacích a zpracování mé diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat své manželce, rodině za trpělivost, toleranci a hlavně morální podporu, kterou jsem od nich dostával.

Moje poděkování rovněž patří i kolegům v práci, kteří mi pomohli s výzkumem, jejich připomínky a rady, které jsem od nich přijímal jako zpětnou vazbu na výzkumný dotazník.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně dne 19. 4. 2015

.....

Jaroslav Pelán

OBSAH

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 SUBJEKTY ZABÝVAJÍCÍ SE PŮJČOVÁNÍM PENĚZ.....	11
1.1 VYMEZENÍ POJMU BANKOVNÍ SEKTOR.....	11
1.2 VYMEZENÍ POJMU NEBANKOVNÍ SEKTOR.....	13
1.3 POJEM LICHVA.....	14
1.4 SPOTŘEBITELSKÝ ÚVĚR.....	15
1.5 PRODEJ NA SPLÁTKY.....	17
1.6 ÚVĚR KRÁTKODOBÝ, STŘEDNĚDOBÝ A DLOUHODOBÝ.....	18
1.7 SPLÁTKY A MIMOŘÁDNÉ SPLÁTKY.....	19
1.8 POJEM AKONTACE.....	20
2 HISTORIE A VÝVOJ POSKYTOVANÝCH ÚVĚRŮ.....	21
2.1 VÝVOJ PO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLCE.....	22
2.2 VÝVOJ PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE.....	22
2.3 VÝVOJ ÚVĚRŮ A HYPOTÉK V ČR.....	23
3 ROZDĚLENÍ PŮJČEK PODLE ÚČELU.....	28
3.1 ÚVĚR NA BYDLENÍ.....	28
3.2 ÚVĚR PODNIKATELSKÝ.....	29
3.3 ÚVĚR STUDENTSKÝ.....	30
3.4 PŮJČKA PRO NEZAMĚSTNANÉ.....	31
3.5 PŮJČKA SOUKROMÁ.....	32
3.6 PŮJČKA KONSOLIDAČNÍ, REFINANCOVÁNÍ ÚVĚRU.....	33
4 PŘÍČINY ZADLUŽOVÁNÍ, NESPLÁCENÍ DLUHŮ, PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY.....	35
4.1 PŘÍČINY ZADLUŽOVÁNÍ POPULACE.....	35
4.2 NESPLÁCENÍ DLUHŮ.....	36
4.3 PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY PŘI NESPLÁCENÍ DLUHŮ.....	37
4.4 MOŽNOSTI PREVENCE FINANČNÍ GRAMOTNOSTI.....	39
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	41
5.1 PŘÍPRAVA.....	41
5.2 STANOVENÍ CÍLE VÝZKUMU A TVORBA HYPOTÉZ.....	41
5.3 VÝZKUM.....	42
5.4 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	44
5.5 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ VÝZKUMU.....	52
ZÁVĚR.....	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	57
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Téma zadlužování současné populace jsem si vybral, protože by se mohlo týkat každého z nás. Myslím, že není člověk, který by se alespoň jednou v životě nesetkal s nějakým úvěrem či půjčkou. Může se jednat o půjčku mezi přáteli, či kolegy v zaměstnání, většinou jde jen o malé částky, které nečiní potíže při vracení a bývají bezúročné. Na druhou stranu, pokud si potřebuje člověk pořídit bydlení, pak zcela určitě navštíví některý z bankovních domů, tam pak může získat úvěr, za který si pořídí byt, či dům. Tak, jak se společnost mění a rozvíjí, tak se mění i podmínky, za kterých se půjčky poskytují. Podíváme-li se, do minulého století, pak se dá velice snadno zjistit, že půjčování peněz mělo svá pravidla a bylo bezpečné. Nejvíce si lidé půjčovali na bydlení a vybavení domácnosti. Banky důsledně kontrolovaly příjem žadatele a striktně dodržovaly právní řád společnosti.

S příchodem nové politické scény se z půjčování stává byznys s rozsahem, ze kterého se tají dech. Na scénu vedle velkých bankovních domů vstupují nebankovní společnosti nabízející nepřehledné množství půjček a úvěrů, které může žadatel použít za jakýmkoliv účelem, délkou splácení a úrokovou sazbou. S novými možnostmi se na finančním trhu objevila i lichva. Tyto společnosti se zabírají půjčováním peněz lidem s nízkou bonitou pro bankovní domy nevyhovující a také s malou finanční gramotností. Lidé, kteří si u těchto společností půjčí, mohou padnout do dluhové pasti a snadno přijít o veškerý majetek i střechu nad hlavou. Nově jsou zde i společnosti, které ač půjčky slibují, například vyřízení po telefonu, nikdy žádné peníze půjčit nechtějí. Jde jen o rafinovaný způsob, jak pomocí placeného tarifu získat peníze od potencionálního žadatele.

Dnes není již tajemstvím, že zde existují velké společnosti, které se zabírají půjčováním peněz právě sociálně slabým občanům a zároveň vlastní exekutorské firmy, které po dlužnících následně pak dluhy vymáhají.

Je velmi obtížné nepodlehnout pocitu, že si musí člověk půjčit. Tyto společnosti investují nemalé peníze do reklamy, která je velmi agresivní, vtíravá a tím člověka nepřímo nutí k půjčení peněz. Mnohdy se používá i podprahová reklama, kterou člověk vnímá podvědomě a tak se jí není schopen bránit.

Podle průzkumu je patrné, že asi každý šestý občan naší společnosti není schopen rozpoznat lichvu od normální půjčky a mnoho domácností neumí vůbec hospodařit s domácím rozpočtem. Ten závisí nejen na výši příjmu, ale právě s hospodařením domácnosti. To přímo souvisí s nutkáním si půjčit na pořízení různých věcí, které člověk vlastně ani nepotřebuje. A právě tyto případy vedou

k zadlužení a zhroucení domácího rozpočtu, který vede nakonec k soudnímu řízení, které je zdouhavé a rovněž zde se navyšují náklady za právní úkony advokátů. Dalo by se očekávat, že pokud už dlužník nastoupí na cestu soudního řízení, že se alespoň zde dočká spravedlivého jednání. Opak je však pravdou, neboť laxní přístup právního řádu České republiky umožňuje obchodování s dluhy, exekutorské společnosti si tyto dluhy prodávají mezi sebou a tím z nepatrných finančních obnosů dokáží udělat astronomické částky.

Stát v této oblasti podniká první krůčky, které vedou k nápravě neutěšené znalosti s hospodařením domácností. Finanční gramotnosti se začíná vyučovat na některých vybraných školách. Pro ostatní občany se pořádají různé kurzy, které se týkají hospodaření s domácím rozpočtem a následně i nižšímu zadlužování jak jednotlivců, tak domácností. Tato cesta nebude však jednoduchá, neboť společnosti, které se zabývají půjčováním peněz v nebankovním sektoru, vyvíjí velký tlak na zastavení, či omezení tohoto projektu. Lze jen doufat, že nakonec přece jen zvítězí zdravý rozum a snaha o finančně zdravou společnost, nad bezohledností a ziskuchtivostí některých společností.¹

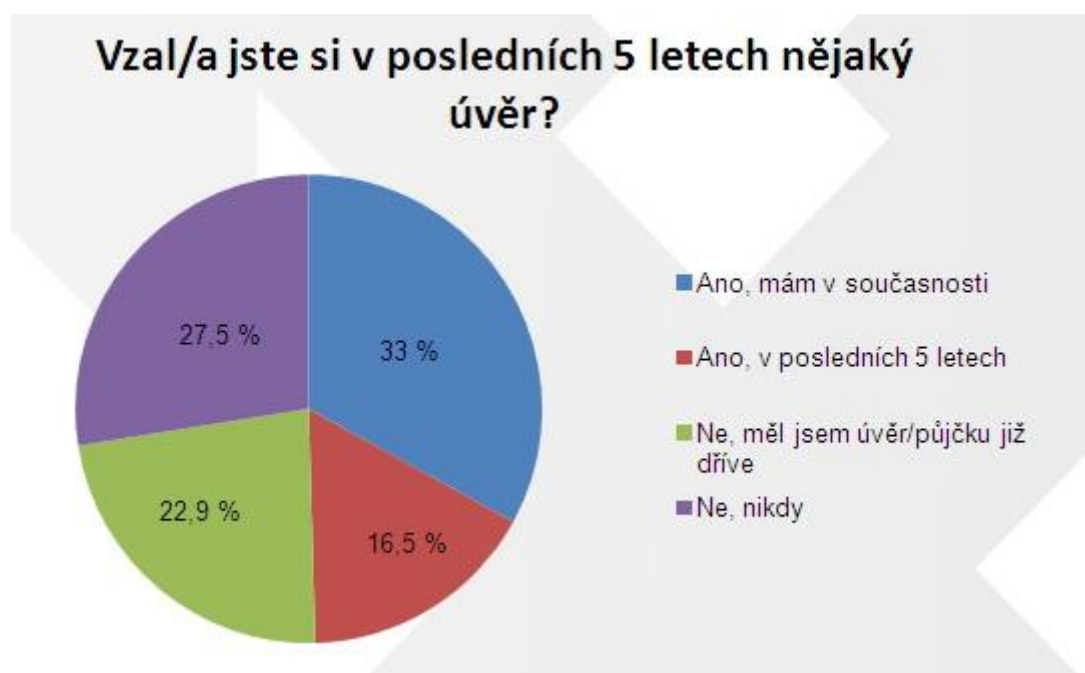
Cílem bakalářské práce je zjištění, jaká je zadluženost v současné populaci, a jakou roli v půjčování peněz hraje věk klienta a jeho vzdělání. K dalším cílům, které bude tato Bakalářská práce zkoumat je zjištění, za jakým účelům si lidé nejčastěji peníze půjčují, zda mají alespoň obecné znalosti o základních pravidlech půjčování a zadlužování rodinného rozpočtu. V teoretické části se budu věnovat krátké historii půjček, jejich rozmanitostem a také právním i sociálním důsledkům, při nedodržení závazků.

¹ ONDRÁČKOVÁ, Kamila. *Finexpert.cz: Jak poznat lichvu od bezpečné půjčky* [online]. 29. 6. 2012. [cit. 2014-09-05]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/jak-poznat-lichvu-od-bezpecne-pujcky>

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SUBJEKTY ZABÝVAJÍCÍ SE PŮJČOVÁNÍM PENĚŽ

Subjekty, které se zabývají půjčováním peněz, jsou banky, dále nebankovní společnosti, které se na tuto činnost specializují v souladu se zákonem. Nakonec sem patří i lichváři s jejich nekalými praktikami, které jsou daleko za hranicemi zákona.

Téměř tři čtvrtiny populace v České Republice mají zkušenost s nějakým úvěrem.²

1.1 Vymezení pojmu bankovní sektor

Bankovní sektor je v České republice vymezen bankovními domy. Na špici bankovního sektoru jsou velké finanční ústavy jako UniCredit Bank, ČSOB, Česká spořitelna nebo Komerční banka. Další skupinou jsou střední banky, které se snaží o neustálé posilování své pozice na českém trhu. Jako střední banky lze zařadit Raiffeisenbank, GE Money Bank, J & T BANKA, PPF banka,

² BUBÁK, Zdeněk. Finparáda: Tři čtvrtiny Čechů si už alespoň jednou vzaly úvěr, jeho podmínky ale neznají. *Jediný web specializovaný na finanční produkty* [online]. 18. 9. 2014. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://finparada.cz/2272-Tri-ctvrtiny-Cechu-si-jiz-vzaly-uver.aspx>

Volksbank CZ. Poslední složkou našeho bankovního sektoru jsou malé společnosti - subsegmenty, mezi které patří družstevní záložny, pojišťovny, penzijní fondy, investiční společnosti a investiční a podílové fondy a v neposlední řadě i leasingové společnosti.

Všechny společnosti bankovního sektoru České republiky a jejich činnost je dozorována Českou národní bankou. V roce 2006 byly do této banky soustředěny a koncentrovány dozorové aktivity nad celým bankovním sektorem i s jeho subsegmenty.

Bankovní sektory mají různou strukturu, která se od sebe liší podle země, ve které se nachází. V České republice je banka definována zákonem, jako ústav přijímající depozita, pak například francouzské banky jsou definovány jako poskytovatelé úvěrů. Takže například podle francouzské definice banky, by naše společnosti jako např. Cetelem, či Home Credit byly brány jako banky. Takže se dá říci, že to jaké má bankovní sektor pravidla, je výhradně věcí státu a jejich zákonnou definicí banky, ve kterém jsou tyto instituce umístěny.³

Ziskovost v bankovním sektoru ovlivňuje zákonost dané země, vydaná opatření a v neposlední řadě také konkurenceschopnost bank vůči zahraničním bankám působícím na trhu v dané zemi. Dále bankovní sektor se vyznačuje transparentností, (zveřejňováním roční průměrné sazby nákladů), což přispívá k ochraně spotřebitele, který má možnost volby při výběru úvěru. V poslední době je na vzestupu i internetové bankovníctví, které umožňuje vyřízení úvěru i přes internet. V tomto případě se jedná o klienty jednotlivých bank, ve kterých mají zřízeny běžné nebo i spořicí účty a mají k nim zřízený internetový přístup.

Naplnění bankovních rolí v bankovním sektoru napomáhá dostatek zdrojů, který pomáhá k rozvoji a oživení ekonomiky státu. Nepříznivý vliv na tento jev má přijímání rozhodnutí, které vydávané Evropskou unií, bez jakéhokoli hodnocení o jejich přínosu. Tím dochází ke zbytečnému brzdění ekonomického rozvoje země.⁴

³ ŠEFLOVÁ, Olga. *Specializované bankovníctví: dodatek*. Vyd. 2. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2006, 9-11 s. ISBN 80-7265-097-1.

⁴ DAVIDOVÁ, Petra a Eva KOMÁRKOVÁ. Bankovníctví: Český bankovní sektor je nedílnou součástí evropského bankovního trhu, má však své specifické rysy. DAVIDOVÁ, Petra a Eva KOMÁRKOVÁ. ČNB. *Bankovníctví: Český bankovní sektor je nedílnou součástí evropského bankovního trhu, má však své specifické rysy* [online]. 21. 2. 2008. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-23013050-cesky-bankovni-sektor-vs-evropske-banky%20banky>

1.2 Vymezení pojmu nebankovní sektor

Do Nebankovního sektoru můžeme zahrnout finanční instituce zabývající se půjčováním peněz, ale tyto finanční instituce nejsou bankami. Instituce, která podniká v půjčování peněz v nebankovním sektoru, nemá bankovní licenci, kterou uděluje Česká Národní Banka. Tyto společnosti specializující se na půjčování peněz nemají dohled, který je typický pro bankovní sektor a také se neřídí pravidly, které v tomto sektoru platí. Instituce podnikající v nebankovním sektoru podléhají však kontrole České obchodní inspekce. Nebankovní sektor se soustředí především na spotřebitelské úvěry a na rozdíl od bank nejsou oprávněny přijímat vklady klientů.

V nebankovním sektoru se mohou žadatelé o úvěr nejčastěji setkat s takzvaným skrytým poplatkem. Tyto poplatky jsou před žadatelem skryty. Jedná se například o poplatek za uzavření smlouvy, poplatek za mimořádný vklad, či poplatek za správu a vedení účtu. Tyto a jim podobné poplatky nejsou započteny do celkové výše splátky a klient existenci těchto poplatků zjistí dodatečně nebo až v případě, že se chystá onu zpoplatněnou operaci provést.

Nebankovního sektoru využívají nejčastěji zákazníci, pro které je jediným řešením z důvodu problému se splácením, který měli u některé z bank. Může se jednat například o hypotéku, či leasing, kterou zákazník nemohl a to už z jakéhokoli důvodu splácet. Následkem toho se dostal do registru dlužníků a tím se stal jako klient pro banky nežádoucí.

Jsou tu ale i výhody oproti bankovnímu sektoru. Nejprve je třeba odlišit dobrou instituci od té špatné. Například jde o upravenost smluv, drobné písmo a kompletnost údajů a v neposlední řadě i nepřiměřeně nízký úrok. Je třeba si zkrátka vybrat zavedenou společnost a tím minimalizovat riziko podvodné půjčky. Pokud se to úspěšně podaří, pak je zde vyřízení půjčky a získání peněz mnohem rychlejší, než v bankovním sektoru. Obvykle stačí k získání půjčky průkaz totožnosti. Tyto společnosti mají dobře upraveny smlouvy a tím se chrání proti neplatičům, jenž se v tomto sektoru vyskytují v hojném množství. Nejčastěji mají upraveny smlouvy v případě neplacení rozhodčím soudem, tím odpadá dlouhý soudní proces. Jediný soudce rozhodne a věc je předána k exekuci. Proto je nutné tyto půjčky pravidelně splácet a tím se vyhnout nepříjemnému faktu konfiskace majetku exekutorem. K vymáhané půjčce si exekutor přičte náklady na jím provedený právní úkon a tím navýší celkovou dlužnou částku.⁵

⁵ ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. 1. vyd. Praha: M. Škvára, 2011, 25-31 s. ISBN 978-80-904823-0-2.

1.3 Pojem lichva

Pojem lichva je znám již od dob starověku a tento pojem měl i odlišný význam. Jako pojem lichva bylo chápáno jakékoli půjčování peněz s příjmem úroku za tyto půjčené peníze. Židům byla lichva (tóra) zakázána. Zde se jedná o půjčování peněz mezi židy samotnými, avšak cizincům bylo půjčování na úrok povoleno. Dále, ve středověku bylo půjčování s úvěrem zapovězena křesťanům. A naopak u židů povolena. U křesťanů byla lichva povolena až v roce 1484 Vladislavem II Jagelonským. Počátkem 16. století se úroková sazba pohybovala okolo 10 až 35%.

Samotný pojem lichva neboli úžera lze vysvětlit jako závazek nepřiměřený zisku. V České republice se lichva bere jako trestný čin, za který hrozí až dvouleté vězení. V některých vyspělých státech je stanovena maximální výše úroků, které může věřitel požadovat po dlužníkovi. Například v islámském právu je lichva zakázána. V České republice však tato hranice stanovená není a tak je u soudu obtížné prokazovat lichváři úmysl. Například, že poskytl půjčku osobě s vědomím, že se jedná o osobu nezkušenou, osobu v tísní, či slabého rozumu nebo silného rozrušení.

Za cílovou skupinu si lichváři vybírají zejména sociálně slabé spoluobčany, bez jakýchkoli příjmů a již hluboce zadlužených. Mají však dobře zjištěno, zda dlužník vlastní nějaký movitý, či nemovitý majek o který by mohl mít zájem. Svoje klienty mají mezi Romy, jejichž situace je na hranici bída. Tím, že klient přistoupí na vysoké úroky, které v některých případech mohou dosahovat i 100% denně, roztočí spirálu splátek, které nejsou sami, bez zásahu zvenčí schopni zastavit. Společným jmenovatelem pro tato skupiny je finanční negramotnost a v mnohých případech a to je nejhorší i gramotnost jako taková.

Jedinou obranou proti lichvě je skutečně dobré prostudování smlouvy, tedy pokud je nějaká k dispozici. Dále je nutné se soustředit na výši úroků, pokud je podezřele nízká, pak jde o lichvu. Obecně se ví, že klienty zajímá hlavně úroková sazba. Lichváři si proto peníze vyberou například formou skrytých poplatků. Dalším vodítkem je neúměrné ručení, například na půjčku 15 000,- Kč požadují ručení nemovitostí. Pokud člověk takovou smlouvu podepíše, je většinou již pozdě. Lichváři ví, jaké nedostatky v našem právním systému jsou a své půjčky dokáží vymoci mnohonásobně zpět.⁶

⁶ KOUDELKA, Ladislav. *Lichva: trestný čin a společenský jev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xvii, 1-5 s. ISBN 978-80-7478-435-4.

1.4 Spotřebitelský úvěr

V České republice je běžné nabízet spotřebitelský úvěr v bankovním i v nebankovním sektoru. Jde o to, kde je pro žadatele lepší o úvěr požádat. Například z hlediska úrokové sazby, či podmínek, které jsou s úvěrem spojeny. Také je nutno přihlídnout k tomu, zda je žadatel v registru neplatičů a tím jsou mu u banky pro čerpání úvěru dveře uzavřeny. Mezi nejběžnější typy spotřebitelských úvěrů patří.⁷

Neúčelový spotřebitelský úvěr

Spotřebitelské úvěry jsou čerpány za účelem nepodnikatelských potřeb klientů. Například na vybavení domácnosti, rekonstrukci bytu, či domu, za účelem vybavení domácnosti. Rovněž za pořízení elektroniky, či k financování různých sběratelských koníčků a vybavení sportovním náradím. Spotřebitelský úvěr lze čerpat i na pořízení auta, dovolené a studování v zahraničí. Někteří klienti si půjčují na vyrovnání dědictví, společného majetku manželů při rozvodu atd. Jedinou podmínkou je, že tento úvěr je vedený jako neúčelový, proto jej klient může použít, k čemu se mu právě hodí. Čerpání peněz bývá jednorázové a to převodem na účet, což je asi nejběžnější varianta, dále lze vyplatit finanční obnos v hotovosti nebo může úvěr klient čerpat postupně pomocí kreditní karty. Co se týče délky splácení, sjednává se běžně na dobu od 6 měsíců do 72 měsíců. Výjimkou nejsou úvěry na dobu jednoho měsíce nebo také 120 měsíců.

Proto, aby klient úvěr získal, musí splnit následující podmínky: věk alespoň 18 let, musí mít české občanství nebo trvalý pobyt v České republice. Také si musí vše dobře propočítat, aby byl v budoucnosti schopen úvěr řádně splácet a tím se nevystavil zbytečné platební neschopnosti a následným právním krokům za strany bankovního domu.

⁷ PETRÁŠKOVÁ, Vladimíra a Zuzana HORVÁTHOVÁ. *Vybrané kapitoly z finanční gramotnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010, 77-82 s. ISBN 978-80-7394-233-5.

Účelový spotřebitelský úvěr

Účelovým úvěrem rozumíme úvěr, který je předem přesně specifikovaný, tedy má naprostý přehled na jaký účel půjčené peníze půjdou. Tato skutečnost pro ni představuje menší riziko, proto si může dovolit poskytnout poněkud lepší podmínky úvěru. Například nižší úroky, delší dobu splácení. Pokud klient uzavře s bankou takový úvěr, pak si za něj může pořídit například auto, vybavení domácnosti, pořídit nemovitost nebo třeba i služby.

Tento druh úvěru lze čerpat v hotovosti, nebo převodem na účet. Také je možné předložit bance i fakturu za pořízenou věc, či službu a banka vyřídí vše potřebné. Tím samozřejmě odpadá zdlouhavé papírování.⁸

Revolvingový spotřebitelský úvěr

Revolvingový úvěr lze jednoduše definovat jako krátkodobý úvěr s možností jeho obnovování. Dá se to přirovnat ke kontokorentnímu úvěru. Revolvingový úvěr má fungovat spíše jako rezerva, užívání jako dlouhodobého úvěru se rozhodně nevyplatí. Je tu však rozdíl v nutnosti mít u banky vedený běžný účet. Revolvingový úvěr poskytují i nebankovní subjekty. Bývá obvykle uzavírán na jeden rok a bývá výhodný jen jako krátkodobé řešení finanční situace. Doba jednoho roku se může automaticky prodlužovat. Účelem jeho pořízení může být pro podnikatele finanční překlenutí nákupu zboží, které obratem prodá dál.

Výhodou revolvingového úvěru je, že klient nemusí stále uzavírat novou smlouvu, takto zřízený úvěr může čerpat pomocí kreditní karty. Mezi nevýhody by se pak dala zařadit vyšší úroková sazba a poplatky spojené s vedením tohoto účtu. Přesto je jeho úroková sazba nižší než u kontokorentního úvěru. Hodně vysoké je penále z prodlení při splácení a výše minimální splátky. Rovněž nevýhodou je nízký úvěrový rámec.⁹

⁸ PETRÁŠKOVÁ, Vladimíra a Zuzana HORVÁTHOVÁ. *Vybrané kapitoly z finanční gramotnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010, 133 s. ISBN 978-80-7394-233-5.

⁹ IDNES. *Finance: Finanční rezervu na účtu vám zajistí revolvingový úvěr* [online]. 30. 9. 2009. [cit. 2014-09-10]. Dostupné z: http://sdeleni.idnes.cz/financi-rezervu-na-uctu-vam-zajisti-revolvingovy-uver-p2e-/fi_komercni-sdeleni.aspx?c=A090720_160405_sdeleni_ahr

Doba vhodná k pořízení spotřebitelského úvěru

Nejdůležitější otázkou tak zůstává, kdy je vhodná doba na pořízení si spotřebitelského úvěru. V polovině minulého století bylo čerpání úvěru tak trochu na ostudu, avšak v dnešní době se do úvěru pouští zhruba 80% občanů ve věku od 25 – 40 let. Nejprve je vhodné zvážit, za jakým účelem úvěr pořizuje a pak zda si vzít účelový nebo neúčelový úvěr. Dále pak zhodnotit nabídky bankovních domů a zvolit ten nejvýhodnější, důležité je porovnávat roční procentní sazba nákladů (dále jen RPSN), jehož vypočtení je stanovené zákonem a tak lze snadno zjistit, kde bude úvěr nejvhodnější.

Rizika spotřebitelských úvěrů lze spatřovat při sepisování a zpracovávání spotřebitelských smluv. Je více než nutné si nejprve před podpisem smlouvu řádně přečíst. Pokud obsahuje malé písmo, pak nejde o férovou nabídku a nedoporučuje se podepisovat. Dále pokud se smlouva odkazuje na všeobecné obchodní podmínky a je třeba nastudovat i tyto podmínky. Pokud smlouva obsahuje výši poslední splátky a při pokusu si ji vypočítat se zjistí, že neodpovídá, rovněž se nedoporučuje podepsat. Každá slušná smlouva pak obsahuje podmínky, které upravují smluvní vztah s dalším postupem v případě platební neschopnosti klienta. Pro tento případ se lze i pojistit a je to u vyšších částek doporučeno.

1.5 Prodej na splátky

V dnešní době je obava ze zadlužování mnohem nižší, než v letech minulých, proto každý obchod nabízí nějaký ten splátkový prodej. Od spotřebitelského úvěru se splátkový prodej liší tím, že je ve většině případů nutné složit akontaci, která se u spotřebitelských úvěrů nepožaduje. Jinak je mimo složitější administrativu u spotřebitelských úvěrů rozdíl minimální. Na splátkový prodej lze koupit jakékoli zboží, počínaje domácími spotřebiči, elektronikou, nábytkem, přes sportovní vybavení, oděvy a obuví konče. Splátkový prodej je vhodné uplatnit například při poruše domácího spotřebiče, který je v domácnosti bezpodmínečně potřeba a nemáte právě žádnou hotovost. V takovém případě se lze vypravit přímo do prodejny a vybrat si žádané zboží přímo v obchodě či nákupním řetězci. Přímo na prodejně se vyřídí splátkový prodej a můžeme si zboží odnést přímo domů. Na první pohled se může zdát, že smlouvu podepisujeme přímo s daným obchodem, ale opak je pravdou. Za každým obchodem, či řetězcem stojí určitá finanční společnost, která poskytuje tuto

službu. Jde o možnost vyřízení splátek přímo na prodejně a odpadá tak nutnost nepříjemného vyřizování úvěru u některé z finančních společností a zbytečné čekání na finanční hotovost, či bankovní převod.

U splátkového prodeje je nutné bedlivě pohlídat RPSN. Protože se jedná o různé obchody a společnosti, které poskytují finanční krytí, může se lišit i RPSN. Jeho velikost se může pohybovat od 0% to v případě akce, ale také může vystoupat až na 60%. Z tohoto důvodu nelze s určitostí říci, zda je nákup na splátky výhodný. Proto se doporučuje stanovení parametrů, které nám pomohou s rozhodnutím. Výše splátky je nižší, čím je délka splácení delší. V tomhle případě, ale narůstá i celková částka, kterou zákazník za zboží zaplatí. Není výjimkou, že cena pořízeného zboží stoupne až o 20% i více. To je cena za nedočkavost a okamžitou možnost věc vlastnit. Nepochybnou výhodou je, že takový nákup vám však okamžitě nezatíží peněženku. K pořízení zboží nákupem na splátky postačí pouze doklad totožnosti, popřípadě doklad o příjmu. Jestliže se zákazník rozhodne takto pořídit zboží, jedná se o snadný nákup, bez nutnosti mít hotovost.

Mezi zásady nákupu na splátky by mělo patřit i nakupování věcí v jednom konkrétním obchodě. Je-li to možné, v opačném případě vás čeká opětovné vyplňování smlouvy a je na zvážení vyřízení bezúčelové půjčky, kde se vyhneme placení nákladů spojených se správou a vedením jednotlivých závazků spojených s vícenásobným splátkovým prodejem. Zde se nepochybně promítne celkově vyšší měsíční částka k zaplacení, vzniklá v důsledku většího množství splátek za jednotlivé položky. V konečném důsledku musí také kupující zvážit finanční možnosti domácnosti a dodržení splátkového kalendáře.¹⁰

1.6 Úvěr krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý

Krátkodobý úvěr slouží většinou k vyřešení nepříznivé finanční situace, která může nastat krátce před výplatou, nebo v důsledku nenadálé události, například porucha automobilu. Častěji se krátkodobý úvěr nabízí v podnikatelské sféře, kde slouží k zaplacení zálohy na zboží, jehož dalším prodejem se pak úvěr uhradí. Rovněž může být použit na výplatu pro zaměstnance, či v nepříznivé situaci, ve které se firma ocitla v důsledku druhotné platební neschopnosti. Například na nákup pohonných hmot do automobilů a stavebních strojů.

¹⁰ PETRÁŠKOVÁ, Vladimíra a Zuzana HORVÁTHOVÁ. *Vybrané kapitoly z finanční gramotnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010, 82-116 s. ISBN 978-80-7394-233-5.

Krátkodobý úvěr se obvykle splácí v době mezi 6 až 12 měsíci, ale i do 30 dnů. Bývají bez ručitele a jsou bezúčelové, lze je vyřídit i přes internet. V bankovním sektoru je při internetovém vyřizování úvěru samozřejmostí běžný účet u banky, v níž se úvěr vyřizuje. Vyřizování krátkodobého úvěru v nebankovním sektoru pomocí internetu, bývá spojován s velkým rizikem podvodu.¹¹

Střednědobé bankovní úvěry bývají splatné do čtyř let a jsou svým způsobem určitou obměnou krátkodobých bankovních úvěrů. V podstatě se tento typ úvěru dá použít za jakýmkoliv účelem. A to buď v podnikatelské sféře k nákupu zboží, překlenutí nedostatku finančních prostředků, tak i pro domácnosti k financování svých potřeb.¹²

Mezi dlouhodobé úvěry patří úvěry, které se splácí v době od 4 let výše. Patří sem zejména hypotéky, které lze splácet po dobu až několika desítek let. Samozřejmě dlouhodobé úvěry jsou i bezúčelové, takže je lze použít na cokoli. Zejména v podnikatelské sféře, na pořízení vybavení do dílen, koupi strojů a podobné. Lze ji také použít na vyplacení exekuce, či vyrovnání jiných závazků. V případě, že společnost či banka, která úvěr poskytuje, nepožaduje ručitele, bude potřeba ručit nemovitým majetkem. Je třeba dobře zvážit, zda je tento typ úvěru nutný, zvláště pak, jedná-li se o bezúčelový druh půjčky. V případě hypotéky je ručení nemovitostí, kterou kupující pořizuje.¹³

1.7 Splátky a mimořádné splátky

Po vyřízení úvěru vzniká dlužníkovy povinnost splácení úvěru. Na první pohled by se zdálo, že jde o jednoduchý úkon a není možné jej nikterak dlužníkovi znepríjemnit. Ale opak je pravdou, banka si může do podmínek dát, že splátka bude stržena až koncem měsíce, z čehož plyne dlužníkovi povinnost neustále hlídat dostatek hotovosti na účtu, případně i rychle před datem splátky na účet peníze poslat. V opačném případě se vystavuje poplatku (sankci), za neprovedenou platbu, kterou banka trestá pokutou nejméně 500,- Kč.

V případě, že dlužník uzavře smlouvu v nebankovním sektoru, může se nesplacení splátky v předem dohodnutém termínu proměnit i ve zlou noční můru, smluvní pokuta za včas neprovedenou platbu může být i několik tisíc korun. V případě že se jedná o lichvu a dlužník ručí

¹¹ Expert na půjčky.cz: Úvěry a jejich definice. *Expert na půjčky.cz* [online]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z: <http://expertenapujcky.cz/uvery/>

¹² SEKERKA, Bohuslav. *Bankovnictví II: distanční opora*. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 20-27 s. ISBN 978-80-7395-319-5.

¹³ SEKERKA, Bohuslav. *Bankovnictví II: distanční opora*. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 28-31 s. ISBN 978-80-7395-319-5.

nemovitostí a řádně nestuduje podmínky smlouvy, může o tuto nemovitost i přijít. Jsou známy i případy, kdy bylo včasnosti splátky úmyslně zamezeno ze strany věřitele a poté i provedena exekuce na dlužníkovu nemovitost.

Mimořádné splátky jsou splátky, jež klient může do banky, či jiné finanční společnosti vkládat, mimo dohodnutý splátkový kalendář tak, aby snížil celkovou výši dluhu. Ze zákona jsou banky i nebankovní domy povinni mimořádný vklad přijmout. Mohou však požadovat poplatek za mimořádnou splátku a některé požadují až 5% z nesplacené částky. Proto se může mimořádná splátka hodně prodražit. Je třeba dávat pozor při čtení dlužní smlouvy a na tuto možnost se předem informovat. Přibližně polovina bank dnes umožňuje mimořádné splátky vkládat bez sankčního poplatku.¹⁴

1.8 Pojem akontace

Pojem akontace chápeme jako právní, ale především obchodní termín a dá se vyložit jako záloha, nebo také platba předem. Akontace se používá nejčastěji ve spojitosti s leasingem, kde se skládá jako část ceny například automobilu, nebo v podnikatelské sféře jako záloha při pořizování strojů a vybavení dílen. Akontace se skládá v rozmezí od 10% do 70% z pořizovací ceny, ale je možná i takzvaná nulová akontace. Výše akontace přímo ovlivňuje výši a také délku splátek včetně úrokové sazby. Akontace se vyskytuje také u spotřebitelských úvěrů. Setkáváme se s ní také u stavebního spoření, kde je chápána jako část naspořených prostředků.¹⁵

¹⁴ BUŘÍNSKÁ, Barbora. Novinky.cz: Finance. BUŘÍNSKÁ. NOVINKY PRÁVO. *Novinky.cz: Mimořádnou splátku hypotéky banky tvrdě trestají* [online]. 28.5.2013. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/302539-mimoradnou-splatku-hypoteky-banky-tvrde-trestaji.html>

¹⁵ AZ data: Akontace. AZ DATA. *Ekonomický slovník: Co je to akontace* [online]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z: <http://www.az-data.cz/slovník/akontace>

2 HISTORIE A VÝVOJ POSKYTOVANÝCH ÚVĚŘŮ

Počátek poskytování hypotečních úvěrů se dá zařadit do druhé poloviny devatenáctého století, kdy byla v roce 1864 založena hypoteční banka Království českého. Tato banka zahájila svoji obchodní činnost 16. 1. 1865 a jednalo se vůbec o první banku v habsburském soustátí. Byla založena jako veřejnoprávní instituce a neměla výdělečné tendence. Její činnost měla za úkol především zlepšit již existující úvěrový trh. V oblasti poskytování dlouhodobých úvěrů zejména zemědělcům, kteří v té době byli závislí na lichvářských půjčkách. Hlavním iniciátorem o založení banky byl hrabě Albert Nostic toho času rakouský a český šlechtic. Byl to nejvyšší maršálek Království českého a stoupenec státoprávního programu.¹⁶

V první polovině devatenáctého století začínají vznikat banky a spořitelny. Spořitelny se soustřeďují spíše na místní činnost a zaměřují se na správu vkladů místních drobných střadatelů. Počáteční úrok se pohyboval okolo 4%, později klesl na 3%. S rozvojem bank, které v hojném množství zakládaly také filiálky a tím mohly své podmínky nabízet široké veřejnosti, začala pro spořitelny velká konkurence. Nakonec byly nuceny rovněž zakládat svoje filiálky, aby udržely krok s rozvojem bankovníctví. Mezi největší spořitelny patřila Böhmisches Sparkasse, která se nakonec pyšnila 70 pobočkami v celé zemi. I přes velkou bankovní konkurenci spořitelny neustále rostly. Až do začátku první světové války. Tím se výrazně podílely na hospodářském rozvoji země, který trval až do konce prvního desetiletí dvacátého století.

V roce 1909 propukala první panika pramenící z válečného konfliktu se Srbskem a následně v roce 1912 další vlna paniky z obavy války na Balkáně. Toto vedlo k velkému vybírání vkladů v hotovosti z bank a spořitelen a následné možnosti krachu. Tomu se vláda snažila zamezit vyhlášením moratoria na všechny velké výběry.¹⁷

Tato situace trvala až do roku 1915, kdy se začaly pomalu zmáhat venkovské spořitelny, které žily z bohatšího venkova. S růstem vkladů z venkovských spořitelen se postupně zlepšila i situace

¹⁶ ING. KALABIS, Zbyněk. Z historie poskytování hypotečních úvěrů u nás: zprávy hypotéky. ING. KALABIS. BIVŠ, a.s. Praha. Z historie poskytování hypotečních úvěrů u nás: zprávy hypotéky [online]. 13. 11. 2013. [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/hypoteky/z-historie-poskytovani-hypotecnich-uveru-u-nas>

¹⁷ ING. KALABIS, Zbyněk. Z historie poskytování hypotečních úvěrů u nás: zprávy hypotéky. ING. KALABIS. BIVŠ, a.s. Praha. Z historie poskytování hypotečních úvěrů u nás: zprávy hypotéky [online]. 13. 11. 2013. [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/hypoteky/z-historie-poskytovani-hypotecnich-uveru-u-nas>

centrálních ústavů a následnému uvolnění přebytků do půjček. Tyto půjčky byly většinou válečného charakteru.¹⁸

2.1 Vývoj po první světové válce

Po skončení první světové války z počátku platila na území ČSR rakouská koruna. Na území ČR dochází vzápětí k ekonomickému oživení a z důvodu zamezení inflace, kterou přinášela rakouská měna, bylo rozhodnuto o měnové reformě. Rostoucí koruna vedla obyvatelstvo spíše k ukládání peněz do cenných papírů, než k samotnému půjčování peněz. Avšak posilující koruna zdražovala cenu českého zboží v zahraničí, což vedlo k výrobě na sklad a v druhé polovině dvacátých letech ke krizi. Banky byly provázány s podniky a tak se jim snažily půjčovat peníze, kterých měly samy nedostatek. Nakonec zkrachovaly střední a drobné banky, celková škoda se vyšplhala přibližně na dvě miliardy korun platné v tehdejší době. Z části vykryl ztrátu stát.¹⁹

2.2 Vývoj po druhé světové válce

Po druhé světové válce došlo 24. 10.1945 podpisem prezidenta republiky ke znárodnění akciových bank. Tímto krokem převzal stát do svých rukou peněžnictví v poválečném Československu. Znárodnění se vyhnuly pouze kampaňky, záložny, úvěrová družstva a spořitelny. V roce 1948 došlo k redukci bank v bankovním sektoru na tři v českých zemích (Živnostenská banka, Legiobanka a Moravská banka) a na dvě ve slovenských zemích (Slovenská banka a Tatrabanka). Došlo k centralizování bankovního sektoru, který podřizoval tok peněz plánovanému hospodářství. Pro platební styk se zahraničím byla zřízena Národní banka. A pro soukromou klientelu zajišťovala platební styk s cizinou Živnobanka. Pro drobné střadatele a malé podniky tu byla lidová peněžní družstva. V roce 1953 byly drobné ústavy lidového peněžnictví transformovány na státní spořitelnu

¹⁸ NEČAS, Ctibor. *SBORNÍ K PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY STUDIJA MINORA A FACULTATI S PHILOSOPHICA E UNIVERSITATI S BRUNENSI S: BÉZNE BANKOVNÍ OBCHODY MORAVSKÉ AGRÁRNÍ A PRŮMYSLOVÉ BANKY V HALIČI A V UHRÁCH* [online]. Brno, 1984 [cit. 2014-09-25]. ISBN 31-1984-1_10; http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102094/C_Historica_31-1984-1_10.pdf. Dostupné z: http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102094/C_Historica_31-1984-1_10.pdf. Výroční zpráva Moravské agrární a průmyslové banky za období od 1. ledna do 31. prosince 1911, Brno o. SBORNÍ K PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY STUDIJA MINORA A FACULTATI S PHILOSOPHICA E UNIVERSITATI S BRUNENSI S.

¹⁹ VYKOUKAL, Petr. *Peníze.cz: Banka, která zkrachovala dvakrát*. *Peníze.cz* [online]. 12.5.2006. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/inflace/18090-banka-ktera-zkrachovala-dvakrat>

a ta byla podřízena ministerstvu financí. Další úprava byla v roce 1964, kdy byla zřízena Československá obchodní banka jako akciová společnost. Česká státní spořitelna, Slovenská státní spořitelna vznikly v roce 1969. Tím byl dotvořen centralizovaný systém bankovníctví, který tak vydržel až do roku 1990.

Mezi půjčky, které státní zřízení v socialistickém Československu poskytovalo, patřily zejména novomanželské půjčky, které byly poskytovány novomanželům na vybavení domácnosti. Mladým rodinám s dětmi byly poskytovány nové byty, které se stavěly ve velké míře ve městech, ale i na venkově, především pro jednotná zemědělská družstva. V roce 1973 byl přijat zákon o poskytování půjček se státním příspěvkem, který byl využit při podpoře bydlení. Například k úhradě členského podílu v družstevní bytové výstavbě, koupi bytu do osobního vlastnictví, či na pořízení domu.²⁰

Na pořízení domácích spotřebičů a vybavení byl nejlepší splátkový prodej u společnosti multiservis nebo se dal nábytek koupit vyřízením půjčky. Na splátky šlo pořídit veškeré zboží, které se nabízelo na tehdejšímu trhu. Pokud na něj nebyl přímo od multiservisu splátkový prodej, pak se dala vyřídit půjčka. Tato půjčka však byla bezhotovostní a po sepsání smlouvy se předložila faktura, či účtenka za zboží a o vše ostatní bylo postaráno. Důležitým faktem zůstává, že zadluženost domácností byla v té době velmi nízká. Zadlužování bylo neobvyklým způsobem vedoucím k pořízování věcí, výjimku tvořily případy, kdy se jednalo především o vybavení domácnosti a bydlení.²¹

2.3 Vývoj úvěrů a hypoték v ČR

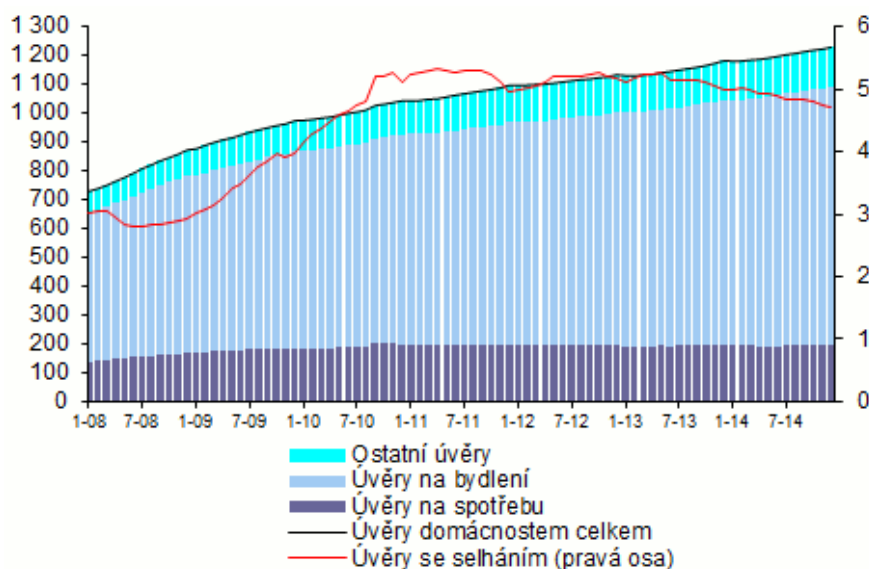
Zadlužování v české republice je i přes nepříznivý vývoj ekonomické situace stále na vzestupu. České domácnosti se naučily žít na dluh a v tomto trendu stále pokračují, ve většině případů jde o nákup spotřebního zboží, či zajištění bydlení. Co by však stálo za zamyšlení je situace některých domácností, které si půjčují peníze, aby pokryly běžné náklady na provoz domácnosti. Tyto náklady jsou nejčastěji spojené se školní docházkou dětí a jejich nutným vybavením, doplatky za elektřinu nebo plyn. Postupem času vzniklo rčení: „Dluh je dobrý sluha, ale zlý pán“ v České republice toto platí dvojnásob.

²⁰ DOC. JUDR. GRUŇ, CSC., Lubomír. ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY. *Ústav práva a právní vědy: Náčrt vývoje československého bankovníctví po druhé světové válce* [online]. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/casopis-pravo-2010-3-nacrt-vyvoje-ceskoslovenskeho-bankovnictvi-po-druhe-svetove-valce-157/>

²¹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Digitální knihovna české sněmovny: Federální shromáždění Československé socialistické republiky 1973* [online]. FS ČSSR 1971-1976 tisk 26. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0026_00.htm

K nejoblíbenějším půjčkám v České republice patří bezesporu spotřebitelský úvěr. Celková zadluženost je něco okolo 1,26 bilionu korun, toto číslo vyplývá z údajů České národní banky. Úvěry však dlouhodobě tvoří jen pětinu objemu úvěrů poskytnutých domácnostem. Lze tedy říci, že se domácnosti v České republice zadlužují s rozumem. Srovnáme-li úrokovou sazbu mezi spotřebitelským úvěrem a hypotékou, pak zjistíme, že u hypotéky nebo řádného úvěru ze stavebního spoření je sazba mnohem nižší. Většina bank si také účtuje poplatky za sjednání a vyřízení úvěru a také poplatky za jeho vedení. Tím vzroste RPSN o jedno až dvě procenta ročně. S příchodem nových bank jako mBank, Equa bank, Air bank a Zuno na trh a rostoucím konkurenčním tlakem se úrokové sazby dostávají na nejnižší hranici v historii České republiky.

Velký podíl na poklesu úroků má i hospodářská krize, která sužuje poslední dobou nejen Českou republiku, ale i zbytek západního světa. Velké oblíbě se začínají těšit i kreditní karty, jejichž objem je celkově na vzestupu. Uživatelé kreditních karet se dělí na dvě skupiny, na ty co si půjčují peníze na dobu až 50 dnů bez úroku a na ty, kteří využívají kreditní kartu k nákupu a těší se z benefitů, které za nákupy mají. Nicméně výhody tohoto bankovního produktu jsou z hlediska výše úrokové sazby a dlouhodobému splácení sporné. Celkový počet kreditních karet se v roce 2013 pohyboval okolo 10.25 milionů karet. Spotřebitelské a hypotéční úvěry, porovnání.

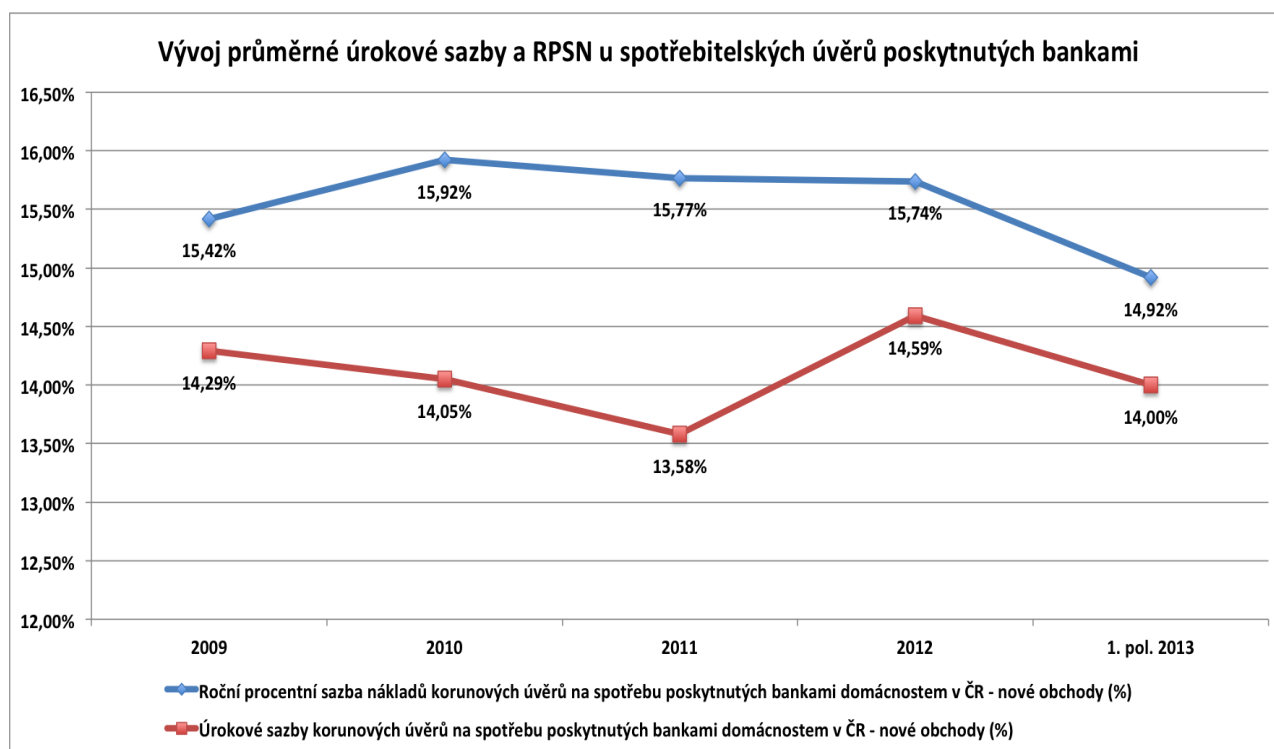
Úvěry poskytnuté domácnostem v ČR podle účelovosti údaj ČNB.²²

²² ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Bankovní statistika. ČNB. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Bankovní statistika* [online]. Srpen 2014. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/bankovni_statistika/bank_stat_komentar.html

Vývoj spotřebitelských úvěrů

V roce 1990 prošlo jednostupňové bankovníctví v České republice velkou reformou, bylo vytvořeno dvojstupňové bankovníctví a do čela bankovního sektoru se postavila Česká národní banka. K zadlužování domácností docházelo pozvolna. Velký podíl na tom měla nově vznikající reklama, která těžila především z nezkušenosti obyvatelstva. To bylo prvním impulzem, kdy si lidé začali pořizovat věci a vybavení do domácnosti na splátky. Z počátku bylo snadné i splácení závazků, které bylo zaručeno dostatkem práce. V důsledku toho se začal trh rozvíjet. Přibývalo bank a různých nebankovních institucí, které půjčovali peníze na pořizování věcí nutných do domácnosti, ale i na věci, které si chtěl člověk prostě pořídit ihned bez nutného spoření a tak věc používat bez čekání. S rostoucí nabídkou institucí, které se zabývaly půjčováním peněz, rostla i nabídka výhod a úlev, které byly nabízeny. Mezi ty nejznámější a dnes už běžné, patří nižší úrok nabízený většinou akční nabídkou, odpuštění poplatku za vedení účtu, za zpracování úvěru a také i nulovou akontaci, či splácení bez navýšení.

Největší rozmach zadlužování lze zařadit do posledních dvaceti let, kdy se na našem trhu objevují i nové banky, které nabízejí nové typy úvěrů a tím tvoří ostrou konkurenci bankám, které na našem trhu již zdomácněly. Mezi výhody, které nabízejí, patří například bezplatné vedení úvěrového účtu, možnost odložit začátek splácení (vyskytuje se například v období vánoc), nebo vrácení určitého počtu splátek, či úroků. A v neposlední řadě i možnost změnit výšku měsíční splátky. To vše samozřejmě podmiňují řádným splácením závazku. Ve vyspělých a ekonomicky rozvinutých státech je zadlužování běžným životním trendem, bez kterého si fungování trhu nelze ani představit.

Vývoj průměrné úrokové sazby a RPSN u spotřebitelských úvěrů poskytnutých bankami.²³

I přes rostoucí tendenci zadlužování domácností v ČR, která dosahuje 55% svých disponibilních příjmů, je zadluženost u nás poměrně nízká a to hlavně díky mizivé zadluženosti domácností před rokem 1989. Dle studie Alianz Global Wealth Report lze říci, že zadlužení evropských ekonomik dosahuje téměř 90% jejich HDP. Toto zadlužení se stále zvyšuje i v ČR, nejlépe to ukazuje statistika ČNB, podle které zadluženost českých domácností byl 80 miliard korun v roce 1993. Hranice jednoho bilionu byla překonána již v 2010. Naopak zadlužení nejchudších zemí se pohybuje jen okolo 5 % výkonu jejich hospodářství. Toto je především způsobeno tím, že domácnosti na zadlužení prostě nemají.²⁴

²³ Chytryhonza.cz: Vývoj a trendy v oblasti spotřebitelských úvěrů v České republice · Honzovy noviny. Chytryhonza.cz [online]. 29. 8. 2013. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://blog.chytryhonza.cz/chytre-rady/vyvoj-a-trendy-v-oblasti-spotrebitelskych-uveru-v-ceske-republice/>

²⁴ Chytryhonza.cz: Vývoj a trendy v oblasti spotřebitelských úvěrů v České republice · Honzovy noviny. Chytryhonza.cz [online]. 29. 8. 2013. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://blog.chytryhonza.cz/chytre-rady/vyvoj-a-trendy-v-oblasti-spotrebitelskych-uveru-v-ceske-republice/>

Vývoj hypotéčních úvěrů

Hypotéční úvěry v České republice tvoří téměř $\frac{3}{4}$ veškerého zadlužení domácností. Tím se ukazuje, že se české domácnosti přeci jen zadlužují na bydlení, což je velmi rozumné a ukazuje to určitou opatrnost českých domácností.

V České republice má trh s hypotéčními úvěry rostoucí tendenci a to i přes nepříznivou ekonomickou situaci, kterou zapříčinila ekonomická krize. Hlavním důvodem proč se trh s hypotékami stále rozrůstá, je nízká úroková sazba, která se v ČR přibližuje sazbám, které jsou obvyklé v zemích EU a to přibližně ve výši 1,75%. Dalším důvodem rostoucího zájmu o hypotéky je, že se pořizování bydlení tímto způsobem stalo zcela normálním a běžným. S klesajícími úroky a rostoucí částkou, kterou musí rodina zaplatit za nájem, či podnájem se začíná srovnávat. Proto je lépe si pořídit vlastní bydlení, za podobnou částku jako za podnájem. Konečně je nutno podotknout, že si vlastní bydlení pořizují lidé narození v 70 letech minulého století. Je obecně známo, že se jedná o generaci takzvaných Husákových dětí a o silné populační ročníky.²⁵

Předpokládaný vývoj v oblasti prodeje hypoték bude s ohledem na mírně stoupající úroky přibližně stejný, neboť v silném konkurenčním boji v bankovním sektoru bude docházet k promítání nákladů do vlastních zisků bank. Z hlediska přijetí eura a stabilnímu trhu s bydlením, je výhodnější dlouhodobá fixace.²⁶

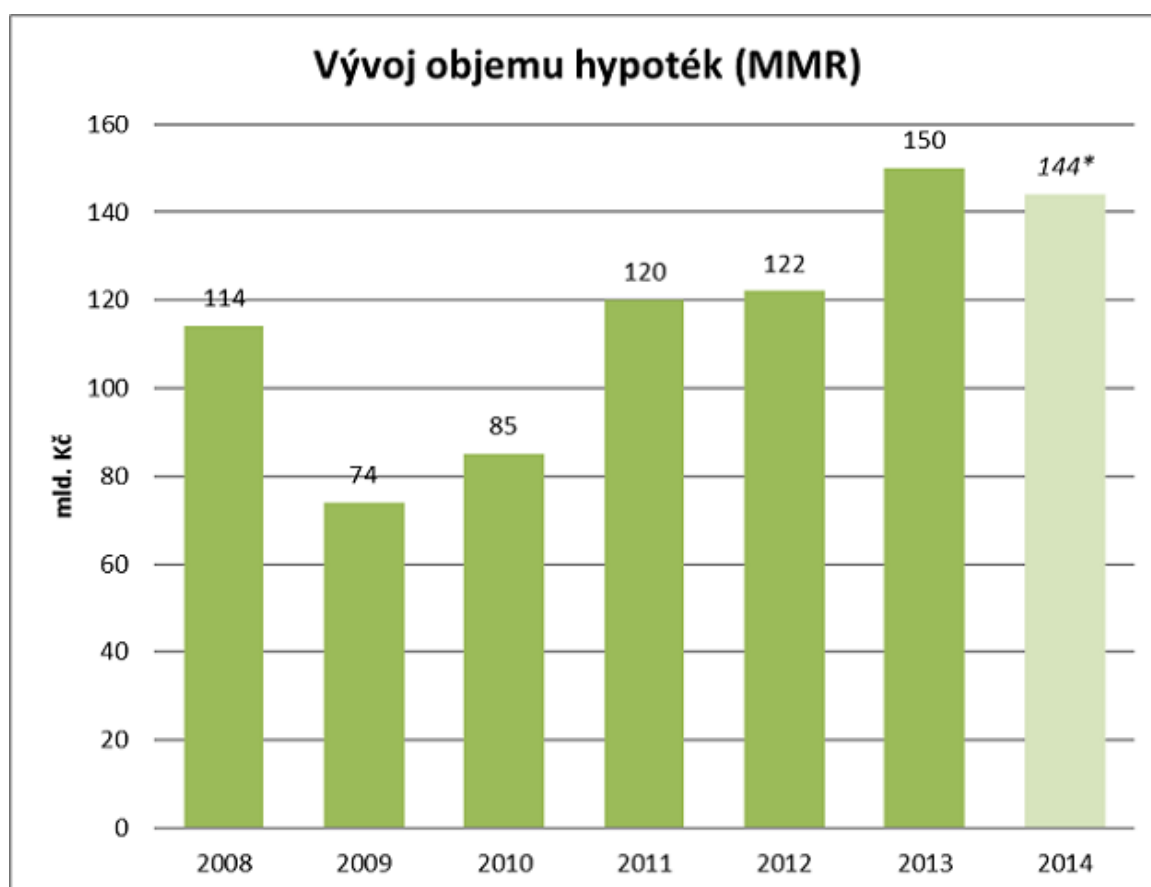
²⁵ NĚMEC, Jan. Ekonom: Čas dluhů už vypršel. NĚMEC, Jan. *Ekonom: Čas dluhů už vypršel* [online]. 28.11.2011. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-53860130-cas-dluhu-uz-vyprsel>

²⁶ HOSKOVEC, Marek. Měšec.cz: Komentář k vývoji na trhu hypotečních úvěrů. In: HOSKOVEC, Marek. *Měšec.cz: Komentář k vývoji na trhu hypotečních úvěrů* [online]. 7. 9. 2007. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/tiskove-zpravy/komentar-k-vyvoji-na-trhu-hypotecnich-uveru/> 27. 9. 2014

3 ROZDĚLENÍ PŮJČEK PODLE ÚČELU

Půjčky, které nám nabízí jak bankovní tak i nebankovní sektor můžeme rozdělit podle toho, za jakým účelem bude půjčku užívat. Nejčastějším důvodem půjčování peněz je bydlení a následně vybavení domácnosti. K dalším druhům půjček patří spotřebitelské půjčky, které se dají použít na vše, co se nám líbí a rádi bychom to bez čekání vlastnili, včetně dovolených. Podnikatelské úvěry nám slouží k rozvoji podnikání a mezi zajímavé druhy půjček určitě velmi užitečné, patří půjčky na studium. Myslím, že tohle je jedna z nejlepších variant, kam může mladý člověk půjčené peníze investovat.

3.1 Úvěr na bydlení

Zadluženost obyvatelstva-úvěry na bydlení.²⁷

²⁷ HAMALČÍKOVÁ, Kamila. *Usetreno.cz: Hypotéky v roce 2014: Lidé si vzali úvěry na bydlení za 144 miliard* [online]. 9. 1. 2015. [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: <http://www.usetreno.cz/hypoteky-vyvoj-v-roce-2014/>

Úvěr na bydlení je dnes jeden z nejpobulárnějších mezi úvěry, které se na trhu s finančními produkty nabízí. Jde většinou o jedinou možnost, jak bydlet ve svém domě, či bytě. Nebo jak sehnat finance na opravu či rekonstrukci. Jedná-li se o mladý pár, dá se říci, že výše měsíční splátky je téměř totožná a v mnohých případech i menší než nájem, či podnájem. Takže mladý pár musí tak jako tak platit měsíční částku na bydlení, jen s rozdílem, pokud má hypotéku, pak platí za vlastní majetek. Ač se podle reklamních sloganů zdá, že je hypotéku na bydlení snadné pořídit, je opak pravdou. Jedná se často o zdlouhavý a náročný proces, kdy klient shání potvrzení o příjmu, dále od lékaře, že je zdravý a je možno jej pojistit. Dále se dokládá kupní smlouva a doložení o vlastní finanční situaci. Ještě je nutno dobře nastudovat smluvní pokuty, které se banka chystá v případě použít, kdy klient poruší stanovená pravidla. Smluvní pokuta se uděluje například v případě ukončení smlouvy před vypršením doby, po níž se klient zavázal u banky splácet úvěr.

Nedílnou součástí hypoték jsou poplatky, které si klient ani neumí představit, za co vše banka tyto poplatky vybírá. Jedná se například o poplatek za vedení účtu a může činit částku od 100 Kč až po 200 Kč měsíčně. Dále poplatky za sjednání smlouvy, za odhad nemovitosti a klidně i za zaslání mimořádného výpisu z úvěrového účtu. Pokud všechny tyto částky klient sečte, zjistí, že platí nemalé peníze a klidně by mohl od banky požadovat individuální přístup. Nicméně banky pracují podle stanovených šablon a tak je vynucení individuálního přístupu ke klientovi téměř nadlidský úkol. Nakonec je klient rád, že se mu podaří úvěr vyřídit a může se stěhovat do vysněného bydlení.²⁸

3.2 Úvěr podnikatelský

Největším oříškem pro podnikatele není snad ani nápad v jakém oboru podnikat, ale dá se říci, že pokud má člověk i výborný nápad jak podnikat, řeší často otázku financí. Pokud má tu možnost, tak se nejprve se radí s rodinou, jak by si i od ní půjčil. Nicméně v případě neúspěchu se vystavuje riziku, že dojde k rozporům ve vlastní přízni. Je tak na zvážení, zda je ochoten toto riziko podstoupit nebo se rozhodne pro financování svého nápadu pomocí bankovního úvěru.

Pokud si zvolí variantu bankovního financování, pak je určitě nutné, aby si ze všech lákavých nabídek vybral právě tu správnou. V tomto případě bývá velkou pomocí různé úvěrové kalkulačky, které by měla mít na svých stránkách každá slušná banka. Po provedení tohoto prvního kroku si

²⁸ HYBLEROVÁ, Šárka. *Zdroje financování bytové výstavby v České republice se zaměřením na hypoteční úvěr*. Vyd. 1. V Liberci: TU, 2010, 33-55 s. ISBN 978-80-7372-673-7.

žadatel musí zjistit, jaké podmínky musí splnit, aby vůbec na úvěr dosáhl, popřípadě v jaké výši mu bude poskytnut. Dále je nutné, aby žadatel věděl, na jaké účely bude peníze žádat. Určitě to patří mezi první otázky, které mu budou v bance položeny. V případě, že předloží přesný plán, bude se jeho žádost určitě odvíjet správným směrem.

Podnikatelský úvěr je pro podnikajícího rozhodně lepší, než úvěr pro běžného nepodnikajícího žadatele už z důvodů větší finanční částky, kterou je mu banka ochotná poskytnout. Zcela běžnou praxí je, že banka po svých klientech požaduje dva doklady totožnosti. Je třeba myslet na to, čím víc banka o klientovi ví, je možno poskytnout mu vyšší úvěr. Banka má pro každého podnikatele individuální přístup a to jak po té kladné stránce, věnuje se mu více než běžnému žadateli, tak i po té záporné stránce. Banka například zohledňuje podnikatele, kteří podnikají krátce a nemají tak daňové přiznání. V takovém případě s největší pravděpodobností podnikatel úvěr nedostane, případně mu bude nabídnut jiný produkt s nižší částkou.

V každém případě a při každém dluhu je třeba myslet na to, co bude v případě, že se nebude vyvíjet situace směrem, jakým klient zamýšlel. Je tu určitě možnost pojištění úvěru, které se dají uzavřít pro tento nepříjemný fakt. Například v případě dlouhodobého onemocnění, úrazu nebo smrti a tak může pojištění v těžkých časech ulehčit finanční zatížení podnikatele a jeho rodiny. Tato situace by mohla vést i k finančnímu krachu v podnikání a ukončit tak započatou dráhu realizace svého velkého plánu. Výhodou těchto pojistek je, že se dají odečíst z daní.²⁹

3.3 Úvěr studentský

Úvěr studentský lze chápat dvojím způsobem. Za prvé jako úvěr, který má student k dispozici a se kterým normálně manipuluje během studia. Nejčastěji to bývá kontokorentní způsob čerpání úvěru. Student musí mít zřízen studentský účet a na něj mu musí pravidelně v měsíčních intervalech chodit peníze. K tomuto účtu mu pak banka bez problémů vyřídí i kontokorentní úvěr, který může student bez potíží využívat nebo ho mít jen jako zálohu na nenadálou událost. Výše kontokorentního úvěru je různá a závisí jen na bance. Také je závislý na výši měsíční částky, kterou na účet dostává. Z obratu na účtu mu pak banka vypočítá výši maximální částky, kterou může student čerpat. Úroky pak platí jen za dny, po které je na svém účtu v mínusu. Banky mají pro studentské kontokorenty

²⁹ GE MONEY BANK. *Život Nápadům: Co potřebujete vědět, než si půjdte pro podnikatelský úvěr* [online]. 23. 9. 2013. [cit. 2014-10-08]. Dostupné z: <http://www.zivotnapadam.cz/novinka/co-potrebuje-vedet-nez-si-pujdete-pro-podnikatelsky-uver.html>

připraveny zpravidla nižší úroky, než na běžných účtech. U tohoto typu účtu banky samozřejmě neposuzují příjem.

Druhým typem studentského úvěru je přímo úvěr na studium a je jedno, zda student studuje u nás, či v zahraničí. Banky poskytují tento úvěr studentům vysokých škol, vyšších odborných škol a také na středoškolské studium. Podmínkou, kterou musí student splnit, je doložení potvrzení o studiu. V minulosti byl o tento typ půjčky malý zájem a tak je možné získání tohoto úvěru jen u tří bank a to u České spořitelny, ta nabízí: Půjčku na studium pro studenty vysokých škol, dále u Komerční banky, kde jedná se o Úvěr Gaudeamus a také u UniCredit Bank, kde se jedná o Studentskou půjčku.³⁰

U tohoto typu půjčky se nedokládá účelovost. Často se tak stává, že si rodiče půjčí na studenta studentskou půjčku a ve skutečnosti ji na studium nepoužijí. Získají tak výhodné úroky a to od 8% do 10%. Výše těchto půjček se pohybuje od 150 000,- (UniCredit Bank) až do 600 000,- (Komerční banka). Doba splácení je maximálně 10 let a lze požádat o odklad splácení. Po dobu odkladu se splácí pouze úroky. Po skončení studia se začne teprve splácet i samotná jistina. Student nemusí mít pravidelný příjem, obvykle postačí ručitel, zpravidla rodiče, či jeden z nich, také lze ručit i stavebním spořením.³¹

3.4 Půjčka pro nezaměstnané

Dnešní doba je opravdovým rájem pro půjčování peněz, pokud se člověk potřebující půjčku podívá jen na internet a zadá si do vyhledávače slovo půjčka pro nezaměstnané, vyjede mu nepřehledné množství půjček, které nabízí jak firmy, tak i soukromé osoby. Tyto půjčky jsou v lepším případě na hraně zákona a ve větší části se pohybují daleko za její hranicí.

Půjčování peněz nezaměstnaným bez prověření bonity a schopnosti splácet je opravdu rizikovou záležitostí. Společnosti, které tyto půjčky poskytují, žádají předem poplatek za zpracování půjčky. Bývají to řádově stokoruny až tisíce korun, které společnosti žadatel zaplatí a v mnoha případech u toho také skončí. Společnost mu půjčku zamítne, ale peníze se nevrací. Toto může být pro lidi

³⁰ BUŘÍNSKÁ, Barbora. Novinky.cz: Jak nejlevněji získat až 600 tisíc korun? Máte-li doma studenta, půjčte si na něj. In: *Novinky.cz* [online]. 20. 9. 2013. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/313464-jak-nejlevneji-ziskat-az-600-tisic-korun-mate-li-doma-studenta-pujcte-si-na-nej.html>

³¹ INDROVÁ, Sylva. Měšec.cz: Studentské dluhy aneb co stojí kontokorent. In: *Měšec.cz* [online]. 26. 2. 2001. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/studentske-dluhy-aneb-co-stoji-kontokorent/>

v tísní, kteří potřebují peníze na vyplacení například dluhu za elektřinu či vodu, i likvidační. Tyto půjčky se mimo internet nabízí také formou novinových inzerátů a různých plakátů.

Další formou půjček, za které se platí a člověk peníze nikdy neuvidí, jsou půjčky po telefonu. V drtivém případě je zde uvedeno zpoplatněné číslo, které začíná číslem 9, za které žadatel zaplatí mnohdy i stokorunu za minutu. Jediná jistá věc je, že společnost neměla v úmyslu půjčit žádné peníze, úmyslně hovor protahují a přepojují klienta na další operátory s ujištěním, že tam mu určitě řeknou, kolik peněz mu půjčí. Tak se stává, že si člověk potřebný peněz ke svému stávajícímu dluhu přibere dluh za telefonické vyřizování půjčky, což může klidně činit i desítky tisíc korun. V této části se dá předejít této katastrofě tím, že si žadatel ověří, zda se jedná o placenou linku, či nikoliv. Pokud má číslo normální formát pro danou telefonní oblast, jedná se o běžně placený hovor. Společnosti nabízející tyto služby, počítají s velmi nízkou finanční gramotností obyvatelstva, které také souvisí s jejich vzděláním. Proto zde začínají panovat názory, že k finanční gramotnosti by se měli vychovávat již děti na základní škole. Pak je možné s jistotou říci, že i člověk, který opustí základní školu a nebude se dále věnovat dalšímu studiu, bude mít alespoň základní povědomí o tom, jak nakládat v životě s financemi, které vydělá a také jak se vyhnout podvodníkům, kteří nabízí finanční půjčky za lichvářských podmínek. Nebo půjčkám, které nikdy nedostanou a při jejich žádosti se pouze propadnou hlouběji do dluhové pasti.³²

3.5 Půjčka soukromá

Soukromá půjčka patří k nejznámějším a také hodně užívaným půjčkám mezi lidmi. Myslím, že se každý ve svém životě setkal se soukromou půjčkou, v případě potřeby si půjčil od rodičů, či od dobrého přítele, ať už to bylo na jakýkoli účel. Tento druh půjčování, se zdá být velice jednoduchým a snadným způsobem jak získat potřebné peníze. Opak je ale pravdou. Ve většině případů se mezi půjčujícím a dlužníkem neseписují žádné smlouvy, ani jiné podklady, na jejichž základě by bylo možné půjčku v případě nevrácení vymáhat. Dochází tak často k tomu, že půjčené peníze zmizí v nenávratnu a věřitel je už nikdy neuvidí.

V tomto případě je nejlépe sepsat alespoň směnku, na jejímž základě je možné dluh potom vymáhat soudní cestou. Směnka musí samozřejmě obsahovat náležitosti, na jejímž základě je právně vymahatelná. Směnka musí v názvu obsahovat označení, že se jedná o směnku, dále bezpodmínečný příkaz a slib platit, také údaj o splatnosti, jinak na její zaplacení může věřitel čekat

³² Půjčky pro nezaměstnané: Rizika půjčky. *Půjčky pro nezaměstnané* [online]. [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.pujcky-pro-nezamestnane.net/rizika-pujcky-pro-nezamestnane-na-smenku/>

například celý život. Další součástí je údaj o místě, kde má být platba provedena, včetně jména remitenta. Samozřejmostí je údaj o datu a místě vystavení, včetně podpisu výstavce. Takto zpracovaná směnka je vymahatelná soudní cestou i exekutorem.³³

Na směnku se musí podepsat jen dlužník, existují případy, kdy se na směnku podepsal i svědek, který tímto chtěl stvrdit svoji přítomnost u transakce. Tím, že se podepsal, se z něj však stal ručitel a v případě nesplacení dluhu, se věřitel může obrátit na něj a žádat splacení závazku. Proto je velmi důležité, aby se při sepisování směnky věnovala maximální pozornost jejím náležitostem, protože bez nich je směnka neplatná a nelze ji vymáhat. Výhodou směnky je, že může být zachycena jakýmkoli způsobem. Například napsaná na papíře, vyryta do dřeva, prostě musí se jednat o formu, která umožní její dlouhodobé uchování.³⁴

Na směnku si lze půjčit peníze nejen u známých a rodičů, ale také u soukromých investorů, kteří půjčí rádi komukoli a bez zbytečného papírování. Jedinou věcí, kterou musí dlužník udělat, je vyplnit směnku a zaručit se majetkem, vlastní nemovitostí. V této oblasti se však pohybuje spousta podvodných soukromníků a firem, kterým jde často více než o vrácení peněz právě o majetky dlužníků, kterým banky odmítají půjčit.³⁵

3.6 Půjčka konsolidační, refinancování úvěru

Konsolidační Půjčka není recept, jak se zbavit svých dluhů, ale může uvolnit rodinné finance z kleští splátek. Jde totiž o to, že se dlužník konsolidací svých úvěrů zbaví několika půjček a nechá je sloučit do jedné. Tím ušetří poplatky za vedení účtu z půjček, které má a také úroky bývají u konsolidačních úvěrů poněkud příznivější. Rozhodně i u tohoto typu půjčky musí být člověk opatrný a dávat pozor jaké podmínky mu banka nabízí.³⁶

K nejběžnějším konsolidačním patří spotřebitelské úvěry. U některých bank se člověk setká s vyhýbavým postojem bank k úvěrům poskytnutých z nebankovního sektoru, jinde se tím prostě

³³ GINTER, Jindřich. Novinky.cz: Půjčka v rodině, či známému? Peníze často zmizí v propadlišti. In: *Novinky.cz: Právo* [online]. 19. 3. 2011. [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/228231-pujcka-v-rodine-ci-znamemu-penize-casto-zmizi-v-propadlisti.html>

³⁴ BusinessInfo.cz: směnky. *BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 1. 1. 2014. [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/smenky-ppbi-51213.html#!>

³⁵ GINTER, Jindřich. Novinky.cz: Do dluhů se nejvíce propadají mladí, nejrizikovější jsou rychlé půjčky. In: *Novinky.cz: Právo* [online]. 30. 3. 2010. [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/196122-do-dluhu-se-nejvice-propadaji-mladi-nejrizikovejsi-jsou-rychle-pujcky.html>

³⁶ KLIMÁNKOVÁ, Gabriela. Měsíc.cz: Konsolidace úvěrů: vrátí vám klidné spaní nebo se ještě víc zadlužíte?. In: *Měsíc.cz* [online]. 7. 11. 2011. [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/konsolidace-uveru-vrati-vam-klidne-spani/>

nezaobírají. U některých bank může člověk mít problém s konsolidací například leasingu, či kreditní kartou nebo kontokorentem.

Tento krok si musí dlužník náležitě rozmyslet a udělat si v první řadě srovnání nabízených produktů od různých bank. Rozdíly bývají hlavně v poplatcích za uzavření konsolidační půjčky, dále pak je třeba dát pozor na to, kolik stojí vedení konsolidačního účtu. Mnohé banky také chtějí, aby si u nich klient zřídil i běžný účet, jehož poplatek za vedení musí rovněž zohlednit do celkových nákladů. V neposlední řadě je nutno zjistit, jaký je poplatek za předčasné splacení u konsolidovaných úvěrů, aby se tento krok vůbec vyplatil. Běžně se platí do 1% ze splácené částky úvěru, v době do jednoho roku by se mělo jednat o 0,5% ze zůstatkového dluhu určeného ke splacení. Pokud se vše dobře spočítá, určitě se uvolní nemalý finanční obnos, který může rodina použít na běžné výdaje, či na zkrácení doby splacení. Částečně se jedná o určitý krok k oddlužení. Který si dlužník může regulovat sám a vyhnout se tak soudnímu řízení.³⁷

Další způsob jak si snížit splátky a tak uvolnit rodinné finance, je Refinancování úvěru. V tomto případě jde o převod půjčky od staré a úrokově nevýhodné banky k nové. Před uzavřením nového úvěru je nutné, si přesně prověřit, co nové banky nabízejí a tak se vyhnout nepříjemnému překvapení, že nové splátky jsou větší, než ty staré. Nejčastěji se refinancují úvěry na bydlení. V současné době se pohybují úroky z úvěru na bydlení okolo 3%, zatímco v minulosti byly mnohem vyšší. Pokud klient využije možnost refinancování za výhodnější úrok, může ušetřit až tisíce korun měsíčně. Jen Refinancování mimo končící fixaci je docela nevýhodné, protože se musí navýšit úvěr o částku, kterou klient musí zaplatit jako pokutu za nedodržení smluvních podmínek stanovených bankou.³⁸

³⁷ Fin market: Refinancování úvěru. In: *IDnes* [online]. 19. 10. 2014. [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://finmarket.idnes.cz/refinancovani-uveru>

³⁸ IDnes. Finance: Sazby hypoték se drží při zemi, rok 2013 byl pro banky rekordním. In: *IDnes. Finance* [online]. 22. 1. 2014. [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/prumerne-urokove-sazby-hypotek-za-prosinec-2013-fq2-/hypoindex.aspx?c=A140121_120729_hypoindex_zuk

4 PŘÍČINY ZADLUŽOVÁNÍ, NESPLÁCENÍ DLUHŮ, PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY

Samotné zadlužování je fenomén současné doby, spousta lidí a domácností si bez toho už nedovedou svůj život ani představit. Zadlužování se stalo nedílnou součástí nejen společnosti, ale i kultury. Každý si chce vytouženou věc pořídit ihned, bez čekání. Podmínky vytvořené na trhu s financemi tomu jen nahrávají. Nelze se tedy divit, že si lidé půjčují na cokoli, co je napadne, mnohdy bez rozmyslu toho co bude následovat.

4.1 Příčiny zadlužování populace

Nejčastější příčinou zadlužování je prastará touha člověka po vlastnictví a majetku. Dalším aspektem, který patří mezi přirozené vlastnosti člověka je i závist, prostě musí mít to, co vlastní soused. Dnešní doba takto vychovává už od školního věku, kdy se děti předhání ve vlastnictví lepšího telefonu, tabletu, oblečení nebo jiných věcí, které rády vystavují na obdiv ostatním dětem. V této chvíli si ratolesti méně movitých rodičů vrývají do paměti tyto zkušenosti a v dospělosti se za jakoukoli cenu snaží vyrovnat ostatním i za cenu zadlužení. K tomuto přirozenému jevu se přidávají i agresivní reklamy, které se snaží podsouvat lidem myšlenku, že právě půjčka od jejich společnosti je to nejlepší, co je na světě mohlo potkat. Lidé s nižším vzděláním pak často podléhají mediálnímu tlaku a půjčují si peníze na jakékoli zboží bez ohledu na možnosti tyto dluhy splácet. Dalším faktem, který v tomto koloběhu hraje velkou roli, je moment, kdy lidé uzavřou další půjčku, kterou chtějí použít na splacení nebo částečné splacení předešlé půjčky. V mnoha případech lidé nezůstávají jen u dvou půjček, ale dokáží si půjčovat tak dlouho, dokud jim nějaká společnost peníze půjčí. Tímto krokem se roztočí jejich dluhová spirála, ze které se bez cizí pomoci nedostanou.

Důležitým poznatkem je fakt, že půjčka může být kupodivu i výhodná a dobrá. K dobrým půjčkám patří takové dluhy, které nemusíte splácet. Například, pokud si člověk zakoupí nemovitost, kupříkladu byt. Tento byt pak následně pronajme a ze získaného pronájmu může platit pravidelné splátky svého dluhu. Lze říci, že takto zvolená půjčka, při správné finanční kalkulaci může nejen vykryt celou splátku dluhu, ale může přinést i zisk. Proto nelze striktně říci, že všechny půjčky jsou špatné. Člověk však musí dobře zvažovat, kam půjčené peníze investuje, jaká mu přinesou pozitivita

a velmi pečlivě zvážit rizika, které s sebou dluhy přináší. Mezi riskantní, i když myšlenkově dobré investování půjčených peněz je zakoupení akcií, které jsou na vzestupu. Půjčka se uzavírá na pevně stanovenou dobu a než ji dlužník z utrženého akciového zisku splatí, může dojít k ekonomické krizi a celá dobře myšlená transakce se promění v noční můru. Nejen že člověk musí splácet dluh, ale zakoupené akcie ztratí hodnotu a tím dojde k dalšímu znehodnocení půjčených peněz.

4.2 Nesplácení dluhů

Do situace, která vede k nesplácení dluhů, se může dostat každý a to buď vlastním zaviněním, nebo i prostým vývojem okolností, například ztrátou zaměstnání. Vlastní zavinění je zapříčiněno vlastním nezodpovědným jednáním lehkomyšlného člověka s nízkým vzděláním, většinou žijící na okraji společnosti, dluhy páchá buď z nezodpovědnosti, nebo záměrně.

Dluhy způsobené tímto způsobem nejen, že ohrožují existenci dlužníka, ale mnohdy i existenci osob, které s ním sdílejí domácnost. Například, pokud dlužník bydlí v domácnosti s jinou osobou, může mu exekutor zabavit majek nebo byt, či dům, je-li na něho psaný. Pokud je dlužník bez majetku, pak musí osoba, která s ním sdílí domácnost prokázat, že majetek a vybavení domácnosti je výhradně jeho. Jinak se exekuční pracovník může domnívat, že jde o majetek dlužníka a zabavit jej. Prokazování vlastnictví probíhá na základě faktur, psané na jméno osoby v domácnosti, nebo ústřížkem s číslem účtu, či kupní smlouvou na jméno osoby, které se dluh netýká. Také lze prokazovat i svědeckou výpovědí, ale ta nemá takovou váhu, jako papírová forma. Dlužník, který má půjčku a přijde o zaměstnání a tím pádem i o možnost splácet by se měl co nejdříve ozvat bance, u které má závazek a dohodnout si odklad splácení. Jinak se vystavuje riziku žaloby o nezaplacení dluhu podle občanského zákoníku § 488 závazkový právní vztah, podle kterého je dlužník povinen splnit svůj závazek.

Častým jevem u sociálně slabších vrstev je případ, kdy dospělé dítě bydlí s jedním rodičem ve společné domácnosti. Je bez pracovního vztahu a nechá se vyživovat. Své dluhy páchá záměrně a to například na pořízení drog, či na páchání další trestné činnosti. Takový rodič má nejprve snahu za své dítě platit dluhy sám, ale protože jsou jeho prostředky jen velmi omezené, brzy se dostaví neschopnost splácení takto napáchaných dluhů. Často se stává terčem neoprávněného vymáhání ze strany exekutora a v mnohých případech takový rodič přijde po velkém psychickém nátlaku i o vlastní bydlení. Kde byt prodá za zlomek jeho ceny a často v nedostatečné výši, které nejsou

schopny dluhy pokrýt. Dluhy nejsou trestným činem, proto nelze dlužníka postihnout odnětím svobody v jakékoliv délce. Výjimku však tvoří dluhy, které vznikají neplacením výživného na dítě.

4.3 Právní a sociální důsledky při nesplácení dluhů

Dlužník, který se z jakéhokoliv důvodu rozhodl svůj dluh nesplácet, by si měl nejprve uvědomit, co takové jednání může způsobit. Rozhodně nelze tento problém přecházet bez povšimnutí. Pokud soud rozhodne podle občanského zákoníku § 488 o povinnosti dodržení závazku dlužníka. Ve smyslu § 142a občanského zákoníku je věřitel povinen nejprve obeslat povinného a vyzvat ho tak k dobrovolnému zaplacení svého závazku. Tento způsob dává dlužníkovi poslední možnost uhrazení svého dluhu. Věřitel je povinen obeslat povinného nejméně 7 dní před podáním žaloby. Text této výzvy není přesně upraven právní normou, nicméně by měl obsahovat identifikační znaky povinného, jako jméno příjmení, datum narození, pokud se jedná o firmu, pak název, sídlo a IČ společnosti. Vše tak, aby nemohlo dojít k záměně povinného. Dále by měl být uveden důvod výzvy, například nezaplacená půjčka, či faktura. Z výzvy musí být též patrné, že jde o před žalobní výzvu. Pro věřitele je tu ještě jeden úkon, který by měl udělat. Tento úkon není stanoven zákonem, ale pokud věřitel dlužníka neobešle předžalobní výzvou, pak to na soudní proces samotný nebude mít vliv, ale soud nepřikne věřiteli nárok na náhradu soudních výdajů. Což může být v některých případech pro samotného věřitele dosti citelné. Proto se doporučuje si uschovat kopii předžalobní výzvy, podací lístek a případně i dodejku žalované straně. Předejde se tak mnoha potížím. § 142a občanského zákoníku však již nestanoví podmínku úspěšného doručení předžalobní smlouvy dlužníku, ale postačí podací lístek zaslání výzvy na poslední známou adresu dlužníka.³⁹

Po soudním rozhodnutí a nabytí právní moci rozsudku, pak dochází k samotnému vymáhání pohledávek prostřednictvím exekutora, exekučního řízení. Kvůli snížení finančního zatížení povinného dochází na základě zákona č. 396/2012 Sb. K omezení dvojkolejného vymáhání dluhů. Rozhodnutí prováděného soudním vykonavatelem a exekuce prováděné soudním exekutorem je

³⁹ HLAVSA, Petr, Radovan DÁVID a Michal KOJAN. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013*. Praha: Leges, 2013, 13-72 s. ISBN 978-80-87576-54-0.

rozděleno na část, kterou vymáhá soud a část, kterou vymáhá exekutor. Člověk, proti němuž je zahájeno exekuční řízení, má možnost do 15 dní podat návrh na zastavení exekuce.⁴⁰

Jakmile se jednou exekuce spustí, je možné ji zastavit jen na základě soudního rozhodnutí. Zde se nabízí možnost zastavení exekučního řízení ze strany různých firem, které se tuto možnost nabízí nebo snad dohodou se samotným exekutorem. Na tuto variantu by měl dlužník co nejrychleji zapomenout, protože úkolem exekutora není pomáhat lidem, ale v co nejkratší době vymoci dluhy a to za jakoukoliv cenu. Má-li možnost vydražit nemovitost, tak to udělá, pokud má dlužník nějaká aktiva, jako například stavební spoření, pak se zabaví. Pokud má dlužník zaměstnání, pak mu uvalí exekuci na plat. V první řadě by se měl dlužník snažit o zastavení exekuce na nemovitost. Protože vyvolávací cena nemovitosti začíná na dvou třetinách její odhadní ceny, což je velice nevýhodné. O nemovitost přijde dlužník v každém případě, i pokud se mu podaří exekuci zastavit. Nemovitost se prodá v každém případě, ale za tržní cenu, která ve většině případů pokryje všechny dluhy a mnohdy dlužníkovi zůstane finanční hotovost, takže se nedostane do horší situace než před exekucí, ale naopak mu zůstanou finance na normální živobytí.

Zastavení soudní exekuce je například možné v insolvenčním řízení, dále rozhodnutí, na jehož základě byla exekuce zahájena, bylo zrušeno a výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho vyloučeny. Přesná specifikace pro zrušení exekuce se nalézá v občanském soudním řádu v §268 zákona č. 99/1963 Sb.⁴¹

Nesplácení dluhů má na dlužníka nejprve psychický dopad. Pokud si například rodina půjčí peníze na vybavení domácnosti a pořízení auta, pak se z počátku nemusí vyskytovat žádné problémy. Pokud mají oba manželé zaměstnání a slušný příjem, pak splácí své závazky docela dobře. Ale pokud jeden, například manžel přijde o zaměstnání, pak nastává problém se splácením měsíčních splátek. Manželce se může výplata opožďovat a tak i když si manžel nalezne v krátké době zaměstnání, které finančně odpovídá prvnímu, je už dluh na splátkách citelný. Pak se manželé snaží vyrovnat schodek ve splácení další půjčkou. A to vede k dalšímu zadlužení. Tato situace se může opakovat i v budoucnu a skončí ve chvíli, kdy manželům odmítnou banky půjčit peníze.

⁴⁰ HLAVSA, Petr, Radovan DÁVID a Michal KOJAN. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013*. Praha: Leges, 2013, 65-151 s. ISBN 978-80-87576-54-0.

⁴¹GROSSOVÁ, Marie. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi: podle stavu k 1. 1. 2007*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007, 23-47 s. ISBN 978-80-7201-621-1.

Poslední šance jak zabránit exekuci je vyhlášení osobního bankrotu. Tato možnost tu je od 1. 1. 2008 a umožňuje ji insolvenční zákon-č. 182/2006 sb., kdy může dlužník požádat soud o osobní bankrot.⁴²

Soud pak rozhodne, zda dlužník uhradí své dluhy prodejem majetku, nebo splácením po dobu pěti let. Osobní bankrot je možno použít pouze pro fyzické osoby, nikoli pro podnikatele a živnostníky. Soud dále stanoví výši splátek, kterou bude muset dlužník po dobu pěti let splácet podle splátkového kalendáře, který je rovněž určen soudem. Dlužník je povinen splatit minimálně 30% svého dluhu. Ten kdo dluží a ještě si své dluhy nehlídá, pak bude čelit exekučnímu řízení, ve kterém přijde o svůj majetek, jak movitý, tak i nemovitý. Pokud přijde i o střechu nad hlavou, pak je to už jen krůček k tomu, aby přišel o stávající zaměstnání, pokud tedy nějaké má. A tak se z velkých snů, které stály na počátku půjčování, stává holá a nepřijemná realita života na okraji společnosti. Zde je to už jen malý krůček ke kriminalitě, braní drog a dalšímu rozpadu osobnosti.⁴³

4.4 Možnosti prevence finanční gramotnosti.

Systém budování finanční gramotnosti by se měl zaměřit už na základní školy, v rozsahu odpovídajícím rozumového chápání žáků. Tam je právě nejdůležitější vštěpovat dospívajícím dětem skutečnost, že se musí poprat s velkou nabídkou různých půjček a není jednoduché se v nich zorientovat. Základní školy proto, že někteří žáci je opouští bez dalšího studia, tím se připravují o možnost teoretické přípravy na samostatné hospodaření a to v případě, že výuka finanční gramotnosti bude na vyšším stupni vzdělání. Vyšší stupeň vzdělání pak může obsahovat další vzdělávání v této oblasti tak, aby člověka připravil na samostatné plánování vlastních investic. Finančně gramotný člověk se dobře orientuje ve světě financí, je schopen rozeznat nebezpečí podvodu a tím se vyhnout nepřijemnému faktu exekuce. Finanční gramotnost přímo souvisí s gramotností ekonomickou. Člověk, který je takto vzdělaný, je schopen zvažovat důsledky svého rozhodování. Také je schopen posoudit, jaké finanční produkty zvolit přímo na stávající životní situaci.⁴⁴

⁴² Insolvenční zákon: *Insolvenční správci: zákony 2014 : redakční uzávěrka 1. 10. 2013*. Ostrava: Sagit, 6-95 s. ISBN 978-80-7488-003-2.

⁴³ SUTTON, Garrett. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, c2010, 29-117 s. ISBN 978-80-7349-129-1.

⁴⁴ NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. *Finanční gramotnost*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2013, 2 sv. (88; 44-88 s.). ISBN 978-80-7402-150-3.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V této části Bakalářské práce se budu věnovat samotnému výzkumnému šetření formou kvantitativního výzkumu, ke kterému jsem použil anonymní dotazník. Tento výzkum jsem prováděl během měsíců února a března 2015. Samotné šetření jsem provedl všemi směry a to jak elektronickou poštou, tak i přímým oslovením mezi svými známými a kolegy v práci, včetně náhodně vybraných lidí. Šetření proběhlo bez ohledu na jejich věk, funkci vykonávanou v zaměstnání a jejich postavení ve společnosti, včetně občanů v důchodovém věku. Získaná data budou pro lepší srovnání, vyhodnocení a názornost provedena formou grafu.

5.1 Příprava

Jako přípravu ke kvantitativnímu výzkumu jsem použil E-mailovou schránku, pomocí internetové pošty jsem nejprve požádal okruh svých známých, zda by mi touto formou mohli anonymně pomoci s Bakalářskou prací. Po získání jejich souhlasu, jsem je obeslal dotazníkem s otázkami, které mají zodpovědět. Dále byli požádáni, aby totéž učinili s okruhem známých ve svém okolí. Výhodou této metody je nesporná časová úspora, rychlost a také vstřícnost dotázaných, kteří se nemusí zdržovat s vypisováním na ulici, či v jiných prostorách. Dále jsem provedl šetření s dotazníkem v tištěné podobě, který jsem nabídl k vyplnění širšímu počtu klientů a to se souhlasem majitele pojišťovací a hypoteční společnosti, u které jsem vykonával praxi.

5.2 Stanovení cíle výzkumu a tvorba hypotéz

Dnešní životní styl je založený na půjčování peněz, vlastně se stává přímo trendem, který nastavila společnost jako jakousi normu života. Lidé si půjčují a zadlužují své domácí rozpočty doslova na cokoli, co lze za peníze koupit. Jako by se zdálo, že ani nepřemýšlí nad tím, co v dnešním období ekonomické krize přinese další den a zda budou mít i nadále své zaměstnání.

Cílem mého výzkumu je zjištění míry zadluženosti současné populace. Zajímavá bude také skutečnost, jestli má na zadlužování vliv i vzdělání, a zda lidé vědí jak správně a bezpečně si finanční hotovost půjčovat. Dále mě také zaujala nabídka možností, na které si lidé půjčují peníze, proto je také součástí mého výzkumu zjištění, k jakému účelu si lidé často půjčují. Výzkum by měl dále přinést informace, jaké instituce zabývající se půjčováním peněz jsou i naší populace v oblibě.

Ke zjištění situace na hypotéčním trhu v ČR jsem vytvořil následující hypotézy.

Hypotéza č. 1: Zadlužení současné populace je velmi vysoké.

Hypotéza č. 2: Nejvíce zadlužená část obyvatelstva je ve věku od 30 do 60 let.

Hypotéza č. 3: Nečastější půjčkou v ČR je půjčka na bydlení.

Hypotéza č. 4: Finanční gramotnost populace v ČR je na nízké úrovni.

Hypotéza č. 5: Naše populace si nejčastěji půjčuje v nebankovním sektoru.

Hypotéza č. 6: Dosažené vzdělání má vliv na půjčování peněz.

Hypotéza č. 7: Samostatně žijící osoby (Singl) mají nízké zadlužení.

5.3 Výzkum

K samotnému výzkumu jsem použil dotazník, který obsahoval 20 otázek vycházejících z obsahové analýzy, probíhajícího při samotné tvorbě Bakalářské Práce. Dále vychází z platné legislativy, odborných časopisů, novin a internetových zdrojů. Je sestaven podle otázek do šesti okruhů vybraných a sledovaných při samotném výzkumu.

Struktura dotazníku:

Prvních pět otázek je zaměřeno na zadlužení populace v České Republice.

Otázka číslo 1: Jste muž / žena?

Otázka číslo 2: Jste svobodný/á, ženatý /vdaná nebo ve společné domácnosti?

Otázka číslo 3: Máte v současné době jednu půjčku?

Otázka číslo 4: Máte v současné době více jak jednu půjčku?

Otázka číslo 5: Máte zkušenosti s půjčováním peněz?

Otázkou č. 6 zjišťuji vztah mezi vzděláním a mírou zadlužení.

Otázka číslo 6: Vaše vzdělání je základní, vyučen, střední s maturitou nebo vysokoškolské?

Otázkou č. 7 zjišťuji zadluženost jednotlivých generací podle věku.

Otázka číslo 7: Váš věk je 18-30, 30-60, nad 60let?

Další tři otázky jsou zaměřeny na zjištění oblíbenosti subjektu, který poskytuje půjčky.

Otázka číslo 8: Půjčujete si častěji peníze v bankovním sektoru (Banky)?

Otázka číslo 9: Půjčujete si častěji peníze v nebankovním sektoru (úvěrové nebo leasingové společnosti)?

Otázka číslo 10: Půjčujete si častěji peníze u lichváře?

Pomocí následujících pěti otázek jsem zjistil, za jakým účelem si lidé nejčastěji peníze půjčují.

Otázka číslo 11: Půjčujete si spíše na bydlení?

Otázka číslo 12: Půjčujete si spíše na vybavení domácnosti?

Otázka číslo 13: Půjčujete si spíše na dovolenou?

Otázka číslo 14: Půjčujete si spíše na dárky a elektroniku?

Posledních pět otázek posloužilo ke zjištění finanční gramotnosti populace v České republice.

Otázka číslo 15: Myslíte si, že máte rodinné výdaje pod kontrolou?

Otázka číslo 16: Zajímáte se před podpisem úvěrové smlouvy o její podmínky?

Otázka číslo 17: Znáte pojem dluhová past a co v praxi znamená?

Otázka číslo 18: Znáte pojem finanční gramotnost a víte, kde tuto znalost využít?

Otázka číslo 19: Znáte zkratku RPSN a co tato zkratka znamená?

Otázka číslo 20: Víte co znamená pojem osobní bankrot?

5.4 Vyhodnocení výsledků výzkumu

Vyhodnocení výzkumu jsem provedl v programu Excel a pro jejich přehlednost a pohodlnost vyhodnocení jsem použil tabulkového a grafického zpracování, doplněné o údaje získané výzkumem. Ke každé hypotéze jsem přiřadil získaná data zpracovaná v tabulkovém editoru a pro přehlednost uvedena v grafické podobě. Odpovědi, které jsem získal vyhodnocením dotazníků, jsou jednotlivě uvedeny u každé otázky. Dotazník byl rozeslán elektronickou poštou, dále vyplněn náhodně vybranými respondenty.

Otázky č. 1, 2, 3, 4, 5:

Otázka číslo 1: Jste muž / žena?

Osloveno bylo celkem 42 mužů a 38 žen.

Otázka číslo 2: Jste svobodný/á, ženatý /vdaná nebo ve společné domácnosti?

Osob žijících jako Singl bylo 12, dále osob žijících v manželství, bylo spočítáno 54 a ve společné domácnosti žije 14 dotázaných.

Otázka číslo 3: Máte v současné době jednu půjčku?

V současné době má ze zkoumaného vzorku 20 respondentů jednu půjčku.

Otázka číslo 4: Máte v současné době více jak jednu půjčku?

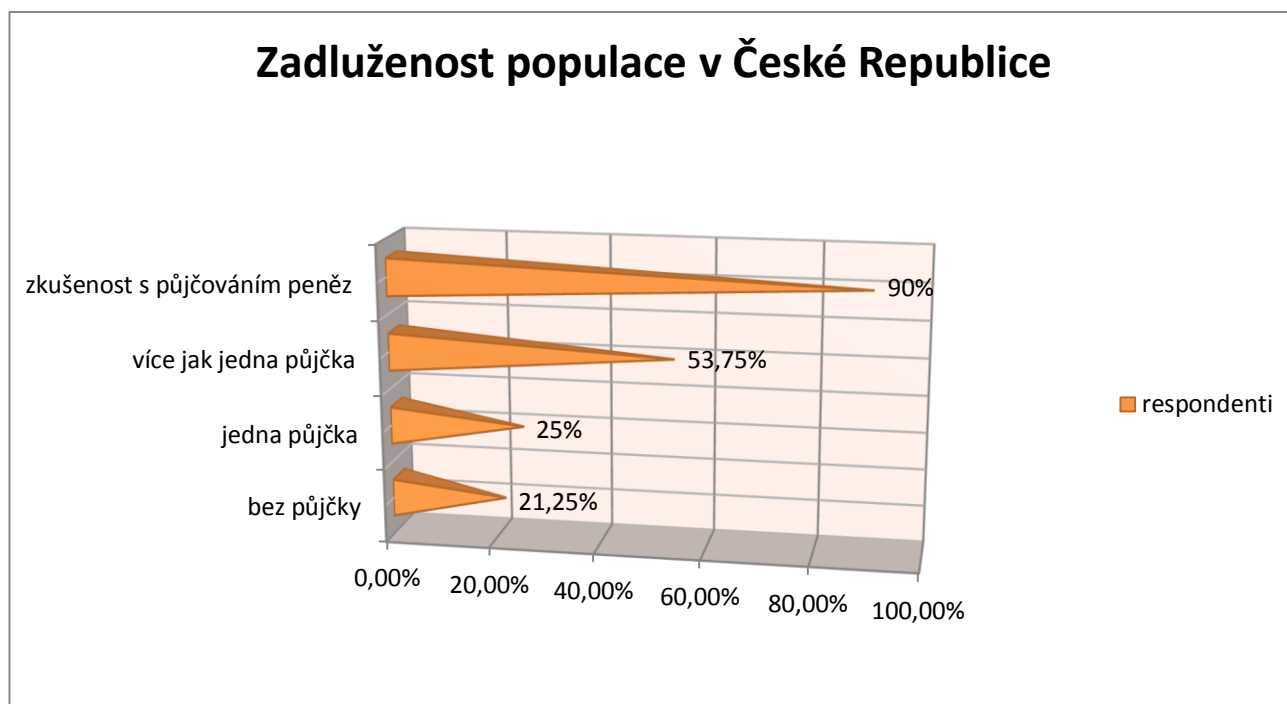
Z dotázaných respondentů odpovědělo 43 dotázaných kladně.

Otázka číslo 5: Máte zkušenosti s půjčováním peněz?

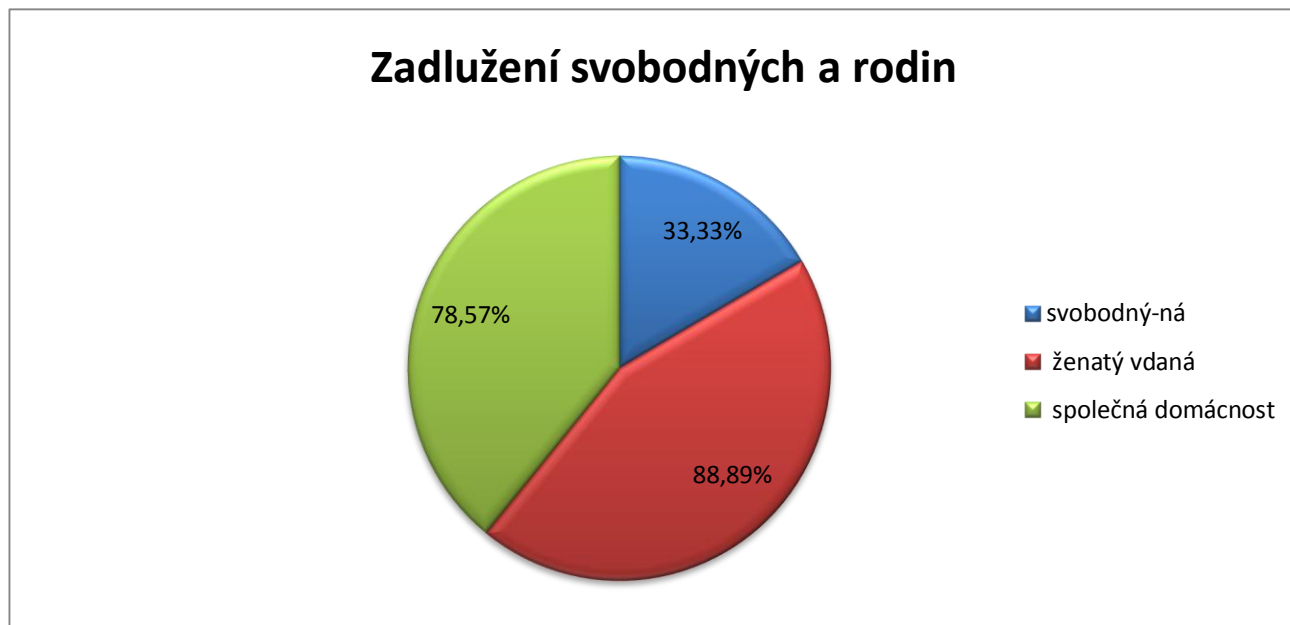
Z výzkumu vyplývá, že bez půjčky je ze zkoumaného vzorku pouze 21,25% dotázaných, dále jednu půjčku vlastní celých 25% respondentů. Dotázaných s více jak se dvěma půjčkami bylo celých 53,75%. Lze tedy říci, že celkové zadlužení zkoumaného vzorku činí 78,75%. Dále zkušenost s půjčováním peněz má celých 90% dotázaných.

	muži	ženy	bez půjčky	jedna půjčka	více jak jedna půjčka	zkušenost s půjčováním peněz	zadlužení vyjádřeno v %
<i>svobodný / svobodná</i>	9	3	8	2	2	10	33,33%
<i>ženatý / vdaná</i>	25	29	6	12	36	50	88,89%
<i>ve společné domácnosti</i>	8	6	3	6	5	12	78,57%
<i>jednotlivé součty</i>	42	38	17	20	43	72	
<i>vyjádření v %</i>	52,86	47,5	21,25	25	53,75	90	
<i>počet respondentů celkem</i>							80

Tabulka číslo1: Otázky 1-5 zadluženost populace v ČR zpracované do tabulky

Graf číslo 1: Otázky 1-5 zpracované do grafu

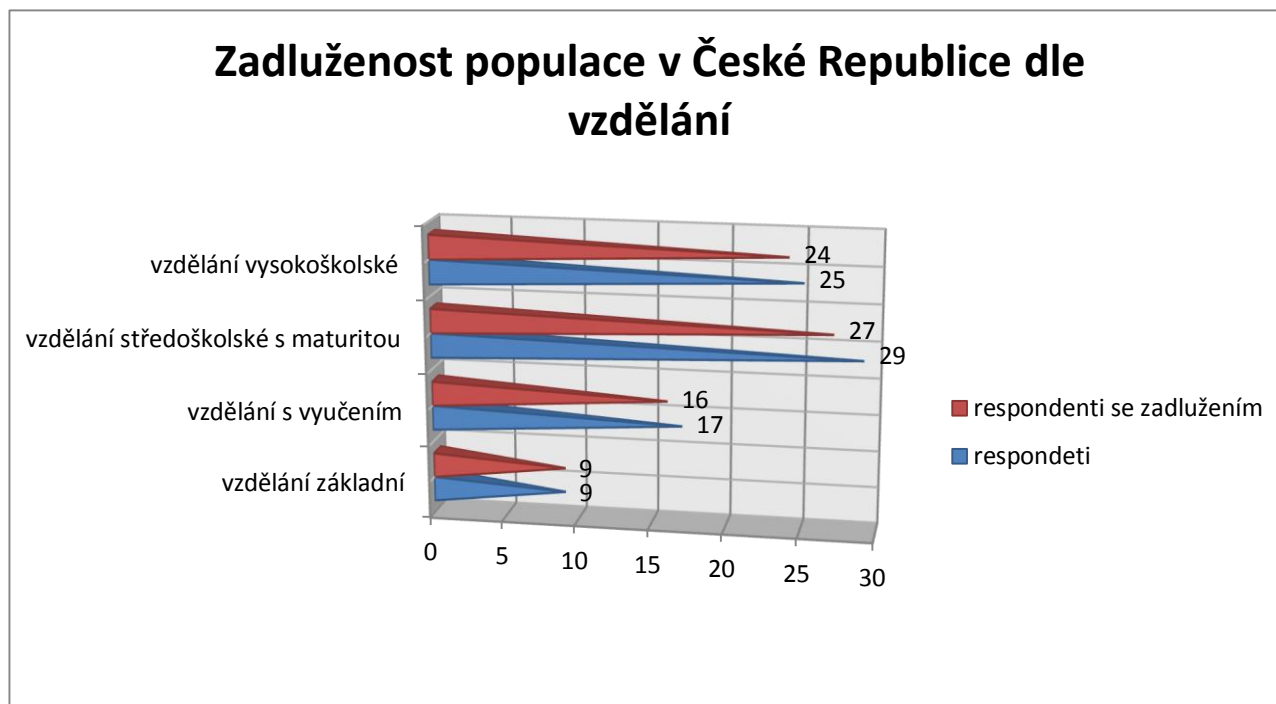
Graf číslo 2: Znárodnující zadluženost svobodných.

Otázka číslo 6: *Vaše vzdělání je základní, vyučen, střední s maturitou nebo vysokoškolské?*

Ve výzkumném vzorku bylo identifikováno 11,25% respondentů se základním vzděláním, dále respondenti s vyučným listem byli zastoupeni 20%. Nejpočetnější zastoupení měli středoškolsky vzdělaní lidé a to s 33,75%. Vysokoškolsky vzdělaní lidé mají na zadluženosti se svými 30% přibližně stejný podíl jako středoškoláci. Z výzkumu vyplývá, že vzdělání na zadluženost má malý vliv. Zadlužení je spíše ovlivněno individuální potřebou člověka.

	Základní	Vyučen	středoškolské s maturitou	vysokoškolské
<i>vzdělání</i>	9	17	29	25
<i>zadlužení</i>	9	16	27	24
<i>Zadlužení vyjádřeno v %</i>	100%	94,00%	93,15%	96,00%
<i>počet respondentů celkem</i>				80

Tabulka číslo 2: Otázka č. 6 zpracovaná do tabulky

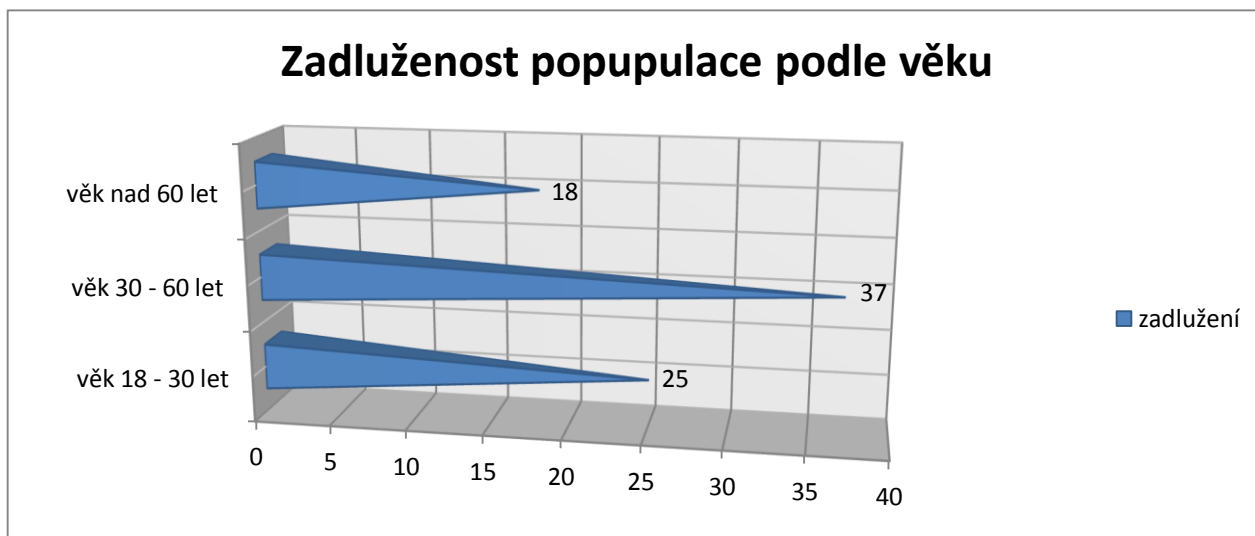
Graf číslo 3: Otázka č. 6 zpracovaná do grafu.

Otázka číslo 7: *Váš věk je 18-30, 30-60, nad 60let?*

Zkoumáním demografického vzorku bylo zjištěno, že obsahuje 31,25% mladých lidí a to ve věku od 18 - 30let, dále se ve zkoumaném vzorku nachází 46,25% lidí ve věku od 30 – 60 let. Respondentů ve věkové hranici nad 60 let bylo obsaženo 22,5%. Zde zkoumání ukazuje, že největší potřebu půjček mají lidé ve věkovém rozmezí od 30-60 let.

věk	18 - 30 let	30 - 60 let	nad 60 let
<i>Zadlužení respondenti</i>	25	37	18
<i>vyjádřeno v %</i>	31,25%	46,25%	22,50%
<i>počet respondentů celkem</i>			80

Tabulka číslo 3: Otázka číslo 7 zpracovaná do tabulky.

Graf číslo 4: Otázka číslo 7 zpracovaná do grafu.

Otázky 8, 9, 10:

Otázka číslo 8: *Půjčujete si častěji peníze v bankovním sektoru (Banky)?*

Obliba půjček u Bank je 46,25%.

Otázka číslo 9: *Půjčujete si častěji peníze v nebankovním sektoru (úvěrové nebo leasingové společnosti)?*

Obliba půjček leasingových společností je 52,5%, zde je to především pro velké zastoupení těchto společností v obchodech s domácím vybavením a elektronikou.

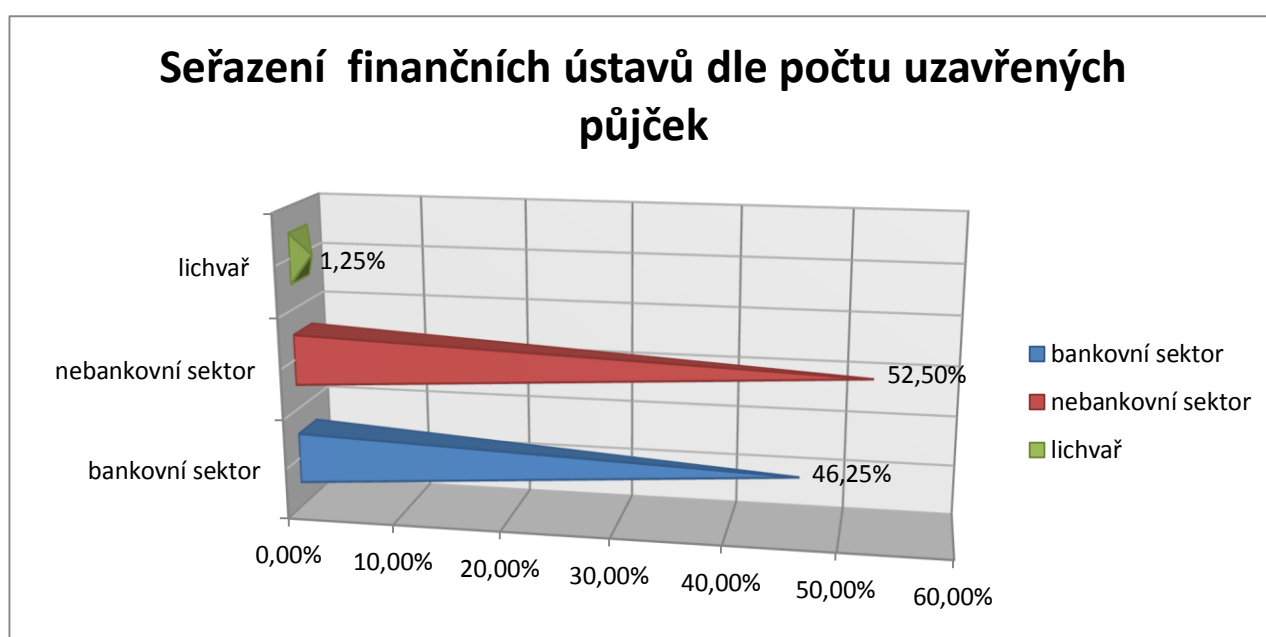
Otázka číslo 10: *Půjčujete si častěji peníze u lichváře?*

Zde byl pouze jeden z dotázaných.

Jednou z věcí, která byla při zkoumání zjišťována, je obliba finančního sektoru, ve kterém si lidé půjčují. Bylo prokázáno, že v bankovním sektoru si půjčilo 46,25% dotázaných z vybraného zkoumaného vzorku. Zde je zřetelný i fakt, že u lichváře byl pouze jeden z dotázaných, což svědčí o dobré finanční gramotnosti dotázaných. V nebankovním sektoru si půjčilo 52,5% dotázaných.

půjčil jsem si v	bankovním sektoru	nebankovním sektoru	u lichváře
zadlužení respondenti	37	42	1
celkem v %	46,25%	52,50%	1,25%
počet respondentů celkem			80

Tabulka číslo 4: Tabulka k otázkám číslo 8, 9 a 10.

Graf číslo 5: K otázkám číslo 8, 9 a 10.

Otázky 11, 12, 13, 14:

Těmito otázkami bylo zjištěno, jaké věci, či prožitky, si lidé nejčastěji pořizují na splátky.

Otázka číslo 11: Půjčujete si spíše na bydlení?

Na bydlení si v dotázaném vzorku půjčilo 70% dotázaných. V tomto případě jde o půjčku, která byla vyřízena za dobrým účelem.

Otázka číslo 12: Půjčujete si spíše na vybavení domácnosti?

Na vybavení domácnosti si půjčilo 48,75% dotázaných a lze říci, že i v tomto případě jde o dobrou půjčku, i když už není v některých případech tak nutná, jako půjčka na bydlení. Přesto lze říci, že se jedná o dobře investované peníze.

Otázka číslo 13: Půjčujete si spíše na dovolenou?

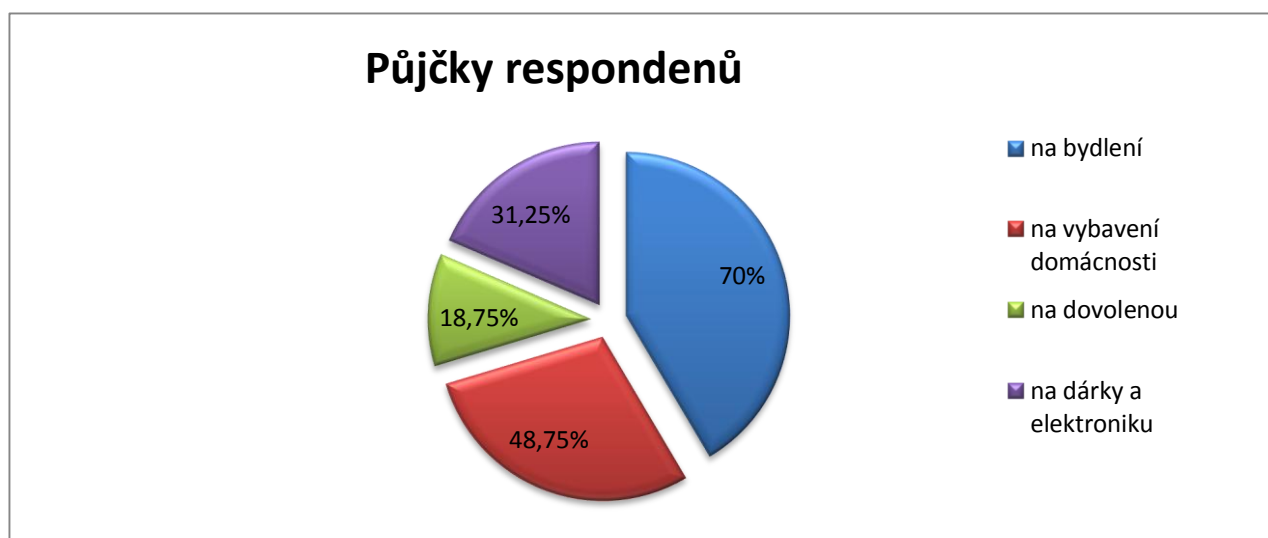
Tato otázka byla zodpovězena kladně v 18,75% dotázaných. Tento typ půjčky je tím, nad kterým by se měli všichni zamyslet, zda je to opravdu nutné. Je to špatný druh půjčky.

Otázka číslo 14: Půjčujete si spíše na dárky a elektroniku?

Další ze špatných půjček je půjčování si na jakoukoliv elektroniku. Toto vybavení domácnosti není vůbec nutné a proto i tento druh půjčování se řadí mezi špatné půjčky. Půjčilo si na ni 31,25% dotázaných.

druh půjčky	na bydlení	na vybavení domácnosti	na dovolenou	na elektroniku
<i>respondenti</i>	56	39	15	25
<i>vyjádřeno v %</i>	70%	48,75%	18,75%	31,25%
<i>celkem</i>				80

Tabulka číslo 5: Otázky číslo 11, 12, 13, 14 pracované do tabulky.

Graf číslo 6: Otázky číslo 11, 12, 13, 14 pracované do grafu.

Otázky číslo 15,16,17,18,19,20.**Otázka číslo 15:** *Myslíte si, že máte rodinné výdaje pod kontrolou?*

Z 80 dotázaných je 15 přesvědčeno o tom, že má své výdaje pod kontrolou.

Otázka číslo 16: *Zajímáte se před podpisem úvěrové smlouvy o její podmínky?*

O podmínky před podpisem leasingové nebo hotovostní půjčky se zajímá 69 zájemců z 80 dotázaných.

Otázka číslo 17: *Znáte pojem dluhová past, a co v praxi znamená?*

O dluhové pasti má informace 49 z 80 oslovených respondentů zkoumaného vzorku.

Otázka číslo 18: *Znáte pojem finanční gramotnost a víte, kde tuto znalost využít?*

Finanční gramotnost je pojmem, o které ví 51 respondentů z celkových 80 dotázaných.

Otázka číslo 19: *Znáte zkratku RPSN a co tato zkratka znamená?*

Zkratku SPSN zná 69 dotázaných z celkového počtu 80 respondentů.

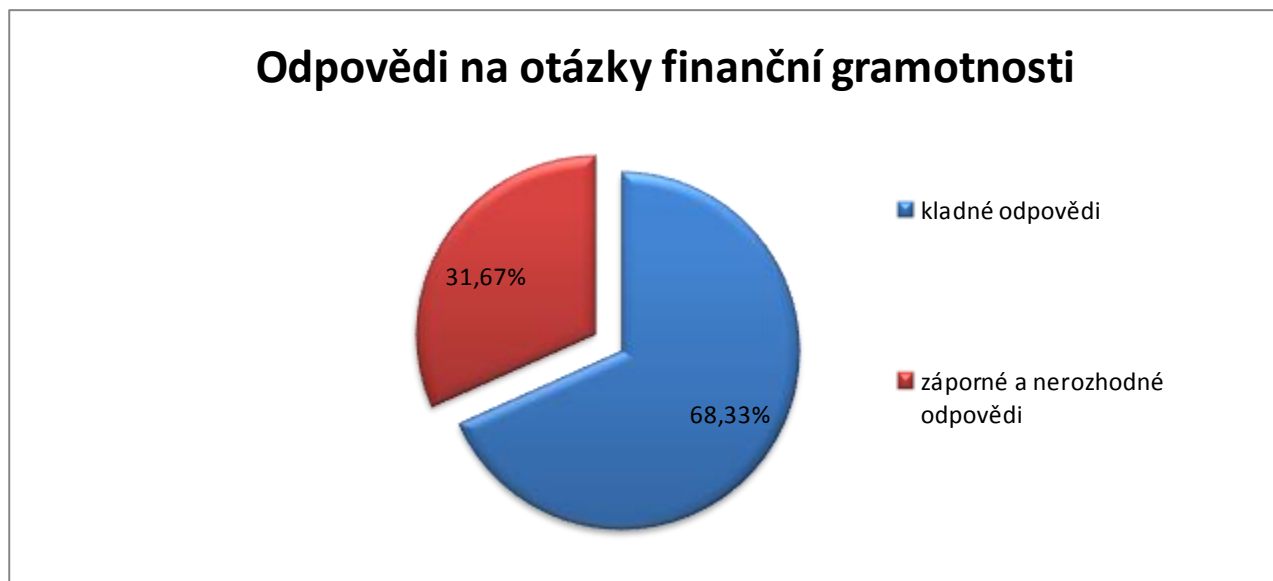
Otázka číslo 20: *Víte co znamená pojem osobní bankrot?*

Pojem osobní bankrot zná 74 respondentů z celkového počtu 80 dotázaných.

Při tomto hodnocení jsem se rozhodl za každou kladnou, neboli správnou odpověď udělit bod. Po sečtení všech bodů, by mělo být zřejmé, kolik toho respondenti vědí o půjčování peněz. Jestli jsou v této oblasti vzdělání, nebo alespoň informovaní.

otázky	ano	ne	nevím
myslíte si, že máte výdaje pod kontrolou	15	10	55
zajímáte se před podpisem úvěru o jeho podmínky	69	11	
znáte pojem dluhová past	49	11	20
znáte pojem finanční gramotnost a víte jak ji využít	51	10	18
Víte, co znamená zkratka RPSN	69	11	
víte co je osobní bankrot	74		6
odpovědi celkem	327	53	99
vyjádřeno v %	68,13%	11,04%	20,63%
dotázaných celkem	80		
maximální počet kladných bodů	480		

Tabulka číslo 6: Otázky číslo 15 – 20 zpracované do tabulky.

Graf číslo 7: K vyhodnocení otázek 15-20.

Jak je z grafu patrné, respondenti v 68,33% odpověděli kladně, a v 31,67% procentech záporně, nebo daný výraz neznali. Z toho vyplývá, že většina dotázaných má základní finanční povědomí, ale ještě je velké procento dotázaných, kteří by měli na svém vzdělání v této oblasti zapracovat.

5.5 Ověření hypotéz výzkumu

Hypotéza č. 1: Zadlužení současné populace je velmi vysoké. Tato hypotéza se potvrdila, s půjčováním peněz má zkušenost celkem 90% dotázaných. Z toho v současné době má 78,75% půjčku a z toho 53,75% má více jak jednu půjčku. Toto potvrzuje fakt, že současná populace si ráda peníze půjčuje. Dá se říci, že jde o současný životní styl, kde se půjčování peněz stalo běžnou součástí života.

Hypotéza č. 2: Nejvíce zadlužená část obyvatelstva je ve věku od 30 do 60 let. Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena, nejvíce je zadlužená část obyvatelstva ve věku od 30 – 60 let. Tedy v produktivním a perspektivním věku. Nicméně skupina obyvatel ve věku od 18 – 30 má také docela slušné zadlužení a to celých 31,25%. Nejméně se zadlužuje část populace nad 60 let.

Hypotéza č. 3: Nečastější půjčkou v ČR je půjčka na bydlení. Tato hypotéza se při výzkumu potvrdila jako pravdivá, skutečně si na bydlení půjčuje 70% dotázaných ze zkoumaného vzorku, hned na druhém místě je využívání půjček na vybavení domácnosti 48,75%. Mezi nerozumné půjčky patří půjčování na dovolené a bylo zjištěno, že tomu tak je u 18,75% dotázaných. Na dárky a elektroniku si půjčuje asi 31,25% respondentů ze zkoumaného vzorku.

Hypotéza č. 4: Finanční gramotnost populace v ČR je na nízké úrovni. Tato hypotéza byla zkoumáním vyvrácena. Výzkumem bylo zjištěno, že 68,33% dotázaných ví, jak a kde si má peníze půjčovat. Pouze 31,75% respondentů neví kde a za jakých podmínek si peníze půjčit.

Hypotéza č. 5: Naše populace si nejčastěji půjčuje v nebankovním sektoru. Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena, naše populace si nejčastěji půjčuje peníze v nebankovním sektoru, tj. u leasingových jiných společností, které se půjčkami zabývají. Bankovní sektor, tedy přímo banky jsou v těsné blízkosti se 46,25%.

Hypotéza č. 6: Dosažené vzdělání má vliv na půjčování peněz. Tato hypotéza byla vyvrácena, neboť zadluženost v jednotlivých třídách podle vzdělání je přibližně stejně vysoká. U lidí se základním vzděláním je zadlužení 100% ve zkoumaném vzorku, u respondentů s výučním listem je 94% se středním vzděláním činí zadlužení 93,5% a u vysokoškoláků je míra zadlužení 96%. Z toho lze usoudit, že zadlužování spíše vyplývá z potřeby jednotlivých lidí si peníze půjčit k určitému účelu.

Hypotéza č. 7: Samostatně žijící osoby (Singl) mají nízké zadlužení. Tato hypotéza se také potvrdila, zadlužení u svobodných je pouze 33,33%, největší zadlužení je u rodin 88,89% a osob žijících ve společné domácnosti je toto číslo podobné 78,57%. Tedy největší množství lidí s půjčkou žije v domácnosti, kde tento způsob pořizování věcí má největší využití.

ZÁVĚR

Zadlužování současné populace se stalo celonárodním trendem. Lidé si půjčují opravdu na vše, co je napadne a co lze za peníze pořídit. Je to na jedné straně docela pochopitelné, protože věc, po které člověk touží, si pořídí okamžitě, bez nutnosti čekání. To je nejspíše to, co lidi k půjčování určitě významně posouvá. Dalším faktorem, který zde působí, je rozhodně lákavá reklama postavená tak, aby měla co největší účinek. Tento fakt je velmi neetický, zaměřený pouze na zisk s notnou dávkou bezohlednosti. Kvůli nedostatečné finanční gramotnosti, se pak spousta lidí nebo celých domácností nekontrolovaně zadlužují, aniž by věděli, jaké důsledky mohou přijít.

S výchovou finanční gramotnosti by se mělo začít již na základních školách. Zde by si děti osvojily základní znalosti o hospodaření s penězi tak, aby i ti, kteří pokračovat ve studiu dále nebudou, věděli jak s domácím rozpočtem nakládat. Samozřejmostí by mělo být pokračování v této výuce i na dalším stupni škol a připravit studenty na tvrdou realitu všedního života.

Každý člověk se ve svém životě musí umět rozhodnout, jakou půjčku si může dovolit. Dobrá znalost finanční stránky je výborným základem pro rozhodování. Půjčky se dělí na dobré a špatné. K těm dobrým rozhodně patří ty, které za nás splácí někdo druhý. Například pořídím-li si věc na splátky a dále ji pronajmu, jde o ideální stav. Jsem vlastníkem věci a splátky za mě platí druhá strana. Mezi dobré půjčky patří i půjčka na bydlení, i když je na velice dlouhou dobu. Je jasné, že bydlet rodina musí, pokud bude v podnájmu, pak peníze na bydlení musí být z domácího rozpočtu také vydány, ale bez toho, že je rodina majitelem nemovitosti. Zde je třeba pečlivě zvážit výši měsíční splátky a to vzhledem k vývoji situace na trhu práce.

Ke špatným půjčkám patří půjčování si peněz na jakékoli nepotřebné věci. Jako je auto, či chata, ale i na telefony, dovolené, dárky a počítače. Zde je jasný vliv reklamních triků, které tvrdí, že bez zmíněného zboží, člověk jako by nebyl. Tento fakt je rozhodujícím v celém kolotoči půjčování. K velkému počtu půjček patří i nepříjemný fakt, že kvalita dnešního zboží je nízká, tak se může snadno stát, než člověk půjčku splatí, musí pořídit další půjčku a porouchané zařízení nahradit.

Tady je jasně znát, že základním kamenem je rozhodování, propočítání vlastních možností a rezerv domácího rozpočtu, které by měly být minimálně na úrovni třech průměrných platů, pro případ ztráty zaměstnání. Pečlivým zvážením nutnosti si půjčit, se člověk vyhne nepříjemným důsledkům finančního osobního bankrotu, exekuci a ztrátě střechy nad hlavou. Tuto skutečnost by měl mít na paměti každý, kdo si jde půjčit peníze, protože tento nevratný krok může výrazně ovlivnit další kvalitu života.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ADÁMKOVÁ, Petra. *Stavba a nový občanský zákoník: přehledné srovnání staré a nové úpravy v oblasti věcných práv s dopadem na stavební činnost v České republice*. 1. vyd. Praha: Pro Českou komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě vydalo Informační centrum ČKAIT, 2013, 84 s. ISBN 978-80-87438-43-5.
2. BENEŠ, Ladislav. *Finance: peníze, vklady, úvěry, cenné papíry, pojistné, banky, kurs měny, finanční trh*. 1. vyd. Praha: Práce, 1991, 124 s. ISBN 80-208-0213-4.
3. BĚHOUNEK, Pavel. *Úvěry a půjčky*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2000, 134 s. ISBN 80-7208-155-1.
4. DUBSKÁ, Drahomíra. *Domácnosti v ČR: příjmy, spotřeba, úspory a dluhy v letech 1993 až 2012*. V Praze: Český statistický úřad, 2013, 41 s. ISBN 978-80-250-2362-4.
5. DUPAL, Libor, Otakar SCHLOSSBERGER a Petr TOMAN. *Podepsat můžeš, přečíst musíš!: (umíme si půjčit peníze?)*. 2. vyd. (se změněným titulem a přepracovanou sazbou svazku č. 10). Praha: Sdružení českých spotřebitelů, c2008, 32 s. ISBN 978-80-903930-3-5.
6. DUPAL, Libor. *Odpovědné půjčování - Jak nespadnout do dluhové pasti: vše, co byste měli vědět--*. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, c2012, 6 s. ISBN 978-80-87719-02-2.
7. DUBSKÁ, Drahomíra. *Úspory a zadluženost: ocitly se české domácnosti v dluhové pasti?.* Praha: Český statistický úřad, 2008, 26 s. ISBN 978-80-250-1743-2.
8. FOLWARCZNA, Renata. *Finanční gramotnost: elektronická sbírka příkladů z praktického života*. Vyd. 1. Orlová: Obchodní akademie Orlová, 2010, 86 s. ISBN 978-80-87113-92-9.
9. GROSSOVÁ, Marie. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi: podle stavu k 1. 1. 2007*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007, 603 s. ISBN 978-80-7201-621-1.
10. HLAVSA, Petr, Radovan DÁVID a Michal KOJAN. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí: poznámkové vydání s judikaturou podle stavu k 1. září 2013*. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-54-0.
11. HYBLEROVÁ, Šárka. *Zdroje financování bytové výstavby v České republice se zaměřením na hypoteční úvěr*. Vyd. 1. V Liberci: TU, 2010, 118 s. ISBN 978-80-7372-673-7.
12. *Insolvenční zákon: Insolvenční správci: zákony 2014 : redakční uzávěrka 1. 10. 2013*. Ostrava: Sagit, 128 s. ISBN 978-80-7488-003-2.
13. JANDA, Josef. *Jak žít šťastně na dluh*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 176 s. ISBN 978-80-247-4833-7.
14. KLÍNSKÝ, Petr. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008, 96 s. ISBN 978-80-87063-13-2.
15. KORÁB, Vojtěch, Alena HANZELKOVÁ a Marek MIHALISKO. *Rodinné podnikání: [způsoby financování rodinných firem, řízení rodinných podniků, úspěšné předání následnictví]*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, vi, 166 s. ISBN 978-80-251-1843-6.

16. KOUDELKA, Ladislav. *Lichva: trestný čin a společenský jev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xvii, 257 s. ISBN 978-80-7478-435-4.
17. KRÁLOVÁ, Lenka. *Krotitelé dluhů: průvodce vašim rodinným rozpočtem*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009, 167 s. ISBN 978-80-7428-017-7.
18. NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. *Finanční gramotnost*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2013, 2 sv. (88; 184 s.). ISBN 978-80-7402-150-3.
19. ONDŘEJ, Jan. *Zadlužení - fenomén současnosti*. Vyd. 1. Praha: Soukromá vysoká škola ekonomických studií, 2012, 270 s. ISBN 978-80-86744-92-6.
20. PETRÁŠKOVÁ, Vladimíra a Zuzana HORVÁTHOVÁ. *Vybrané kapitoly z finanční gramotnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010, 133 s. ISBN 978-80-7394-233-5.
21. SEKERKA, Bohuslav. *Bankovníctví II: distanční opora*. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 79 s. ISBN 978-80-7395-319-5.
22. SUTTON, Garrett. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, c2010, 237 s. ISBN 978-80-7349-129-1.
23. SYROVÝ, Petr. *Financování vlastního bydlení*. 4., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2004, 123 s. ISBN 80-247-1097-8.
24. ŠEFLOVÁ, Olga. *Specializované bankovníctví: dodatek*. Vyd. 2. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2006, 118 s. ISBN 80-7265-097-1.
25. ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. 1. vyd. Praha: M. Škvára, 2011, 219 s. ISBN 978-80-904823-0-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE

26. AZ data: Akontace. AZ DATA. *Ekonomický slovník: Co je to akontace* [online]. [cit. 2014-09-Dostupné z: <http://www.az-data.cz/slovník/akontace>
27. BUBÁK, Zdeněk. Finparáda: Tři čtvrtiny Čechů si už alespoň jednou vzaly úvěr, jeho podmínky ale neznají. *Jediný web specializovaný na finanční produkty* [online]. 18. 9. 2014. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://finparada.cz/2272-Tri-ctvrtiny-Cechu-si-jiz-vzaly-uver.aspx>
28. BUŘÍNSKÁ, Barbora. Novinky.cz: Finance. BUŘÍNSKÁ. NOVINKY PRÁVO. *Novinky.cz: Mimořádnou splátku hypotéky banky tvrdě trestají* [online]. 28. 5. 2013. [cit. 2014-09-[14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/302539-mimoradnou-splatku-hypoteky-banky-tvrde-trestaji.html>
29. BUŘÍNSKÁ, Barbora. Novinky.cz: Jak nejlevněji získat až 600 tisíc korun? Máte-li doma studenta, půjčte si na něj. In: *Novinky.cz* [online]. 20. 9. 2013. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/313464-jak-nejlevneji-ziskat-az-600-tisic-korun-mate-li-doma-studenta-pujcte-si-na-nej.html>
30. BusinessInfo.cz: směnky. *BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 1. 1. 2014. [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/smenky-ppbi-51213.html#!>
31. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Bankovní statistika. ČNB. *ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Bankovní statistika* [online]. Srpen 2014. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/statistika/menovabankovni_stat/bankovni_statistika/bank_stat_komentar.html
32. DAVIDOVÁ, Petra a Eva KOMÁRKOVÁ. Bankovníctví: Český bankovní sektor je nedílnou součástí evropského bankovního trhu, má však své specifické rysy. DAVIDOVÁ, Petra a Eva KOMÁRKOVÁ. ČNB. *Bankovníctví: Český bankovní sektor je nedílnou součástí evropského bankovního trhu, má však své specifické rysy* [online]. 21. 2. 2008. [cit. 2014-09-9]. Dostupné z: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-23013050-cesky-bankovni-sektor-vs-evropske-banky%20banky>
33. DOC. JUDR. GRŮŇ, CSC., Lubomír. ÚSTAV PRÁVA A PRÁVNÍ VĚDY. *Ústav práva a právní vědy: Náčrt vývoje československého bankovníctví po druhé světové válce* [online]. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/casopis-pravo-2010-3-nacrt-vyvoje-ceskoslovenskeho-bankovnictvi-po-druhe-svetove-valce-157/>
34. Expert na půjčky.cz: Úvěry a jejich definice. *Expert na půjčky.cz* [online]. [cit. 2014-09-17]. Dostupné z: <http://expertonapujcky.cz/uvery/>
35. Fin market: Refinancování úvěru. In: *IDnes* [online]. 19. 10. 2014. [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://finmarket.idnes.cz/refinancovani-uveru>
36. GE MONEY BANK. *Život Nápadům: Co potřebujete vědět, než si půjčete pro podnikatelský úvěr* [online]. 23. 9. 2013. [cit. 2014-10-08]. Dostupné z: <http://www.zivotnapadum.cz/novinka/co-potrebujete-vedet-nez-si-pujdete-pro-podnikatelsky-uver.html>

37. GINTER, Jindřich. Novinky.cz: Půjčka v rodině, či známému? Peníze často zmizí v propadlišti. In: *Novinky.cz: Právo* [online]. 19. 3. 2011. [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/228231-pujcka-v-rodine-ci-znamemu-penize-casto-zmizi-v-propadlisti.html>
38. GINTER, Jindřich. Novinky.cz: Do dluhů se nejvíce propadají mladí, nejrizikovější jsou rychlé půjčky. In: *Novinky.cz: Právo* [online]. 30. 3. 2010. [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/196122-do-dluhu-se-nejvice-propadaji-mladi-nejrizikovejsi-jsou-rychle-pujcky.html>
39. HAMALČÍKOVÁ, Kamila. *Usetreno.cz: Hypotéky v roce 2014: Lidé si vzali úvěry na bydlení za 144 miliard* [online]. 9. 1. 2015. [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: <http://www.usetreno.cz/hypoteky-vyvoj-v-roce-2014/>
40. Chytryhonza.cz: Vývoj a trendy v oblasti spotřebitelských úvěrů v České republice · Honzovy noviny. *Chytryhonza.cz* [online]. 29. 8. 2013. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://blog.chytryhonza.cz/chytre-rady/vyvoj-a-trendy-v-oblasti-spotrebitelskych-uveru-v-ceske-republice/>
41. Chytryhonza.cz: Vývoj a trendy v oblasti spotřebitelských úvěrů v České republice · Honzovy noviny. *Chytryhonza.cz* [online]. 29. 8. 2013. [cit. 2014-09-29]. Dostupné z: <http://blog.chytryhonza.cz/chytre-rady/vyvoj-a-trendy-v-oblasti-spotrebitelskych-uveru-v-ceske-republice/>
42. IDNES. *Finance: Finanční rezervu na účtu vám zajistí revolvingový úvěr* [online]. 30. 9. 2009. [cit. 2014-09-10]. Dostupné z: http://sdeleni.idnes.cz/financi-rezervu-na-uctu-vam-zajisti-revolvingovy-uver-p2e-/fi_komercni_deleni.aspx?c=A090720_160405_sdeleni_ahr
43. IDNES. *Finance: Sazby hypoték se drží při zemi, rok 2013 byl pro banky rekordním.* In: *IDnes. Finance* [online]. 22. 1. 2014. [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/prumerne-urokove-sazby-hypotek-za-prosinec-2013-fq2-/hypoinde.aspx?c=A140121_120729_hypoinde_zuk
44. INDROVÁ, Sylva. *Měšec.cz: Studentské dluhy aneb co stojí kontokorent.* In: *Měšec.cz* [online]. 26. 2. 2001. [cit. 2014-10-09]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/studentske-dluhy-aneb-co-stoji-kontokorent/>
45. ING. KALABIS, Zbyněk. *Z historie poskytování hypotečních úvěrů u nás: zprávy hypotéky.* ING. KALABIS. BIVŠ, a.s. Praha. *Z historie poskytování hypotečních úvěrů u nás: zprávy hypotéky* [online]. 13. 11. 2013. [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/hypoteky/z-historie-poskytovani-hypotecnich-uveru-u-nas>
46. KLIMÁNKOVÁ, Gabriela. *Měšec.cz: Konsolidace úvěrů: vrátí vám klidné spaní nebo se ještě víc zadlužíte?.* In: *Měšec.cz* [online]. 7. 11. 2011. [cit. 2014-10-19]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/konsolidace-uveru-vrati-vam-klidne-spani/>
47. NEČAS, Ctibor. *sborní k prac í filozofick é fakult y brněnsk é univerzit y studi a minor a facultati s philosophica e universitati s brunensi s: bé2né bankovní obchody moravské agrární a průmyslové banky v haliči a v uhrác h* [online]. Brno, 1984 [cit. 2014-09-25]. ISBN 31-1984-1_10; http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102094/C_Historica_31-1984-1_10.pdf. Dostupné z: http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102094/C_Historica_31-1984-1_10.pdf.

48. NĚMEC, Jan. Ekonom: Čas dluhů už vypršel. NĚMEC, Jan. *Ekonom: Čas dluhů už vypršel* [online]. 28. 11. 2011. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-53860130-cas-dluhu-uz-vyprsel>
49. ONDRÁČKOVÁ, Kamila. *Finexpert.cz: Jak poznat lichvu od bezpečné půjčky* [online]. 29. 6. 2012. [cit. 2014-09-05]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/jak-poznat-lichvu-od-bezpecne-pujcky>
50. Poslanecká sněmovna parlament české republiky. *Digitální knihovna české sněmovny: Federální shromáždění Československé socialistické republiky 1973* [online]. FS ČSSR 1971-1976 tisk 26. [cit. 2014-09-27]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0026_00.htm
51. Půjčky pro nezaměstnané: Rizika půjčky. *Půjčky pro nezaměstnané* [online]. [cit. 2014-10-12]. Dostupné z: <http://www.pujcky-pro-nezamestnane.net/rizika-pujcky-pro-nezamestnane-na-smenku/>
52. VYKOUKAL, Petr. Peníze.cz: Banka, která zkrachovala dvakrát. *Peníze.cz* [online]. 12. 5. 2006. [cit. 2014-09-22]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/inflace/18090-banka-ktera-zkrachovala-dvakrat>

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1.</i> Téměř tři čtvrtiny populace v České Republice mají zkušenost s nějakým úvěrem	11
<i>Obr. 2.</i> Úvěry poskytnuté domácnostem v ČR podle účelovosti údaj ČNB	24
<i>Obr. 3.</i> Vývoj průměrné úrokové sazby a RPSN u spotřebitelských úvěrů poskytnutých bankami.	42
<i>Obr. 4.</i> Zadluženost obyvatelstva-úvěry na bydlení.	28

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA PI: DOTAZNÍK – VÝZKUM ZADLUŽENOSTI POPULACE V ČR.

PŘÍLOHA P I:

DOTAZNÍK – VÝZKUM ZADLUŽENOSTI POPULACE V ČR

Vážené dámy a pánové,

jmenuji se Jaroslav Pelán a jsem studentem Univerzity Tomáše Bati, Fakulty humanitních studií, Institutu mezioborových studií Brno. Chtěl bych Vás požádat o spolupráci při zpracování mé bakalářské práce, která se zabývá problematikou finanční gramotnosti a zadlužováním populace v České republice.

Prosím Vás o laskavé vyplnění anonymního dotazníku a zaručuji Vám, že informace, které mi poskytnete, budou použity výhradně ke zpracování mé závěrečné práce.

Velmi si vážím Vašeho času a předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Vámi vybranou odpověď prosím zaškrtněte x.

1. Jste:

- žena
- muž

2. Jste:

- svobodný/á
- vdaná
- ženatý
- ve společné domácnosti

3. Máte v současné době nějakou půjčku?

- ano
- ne

4. Máte v současné době více jak jednu půjčku?

- ano
- ne

5. Máte zkušenosti s půjčováním peněz?

- ano
- ne

6. Vaše vzdělání:

- základní
- vyučen
- střední s maturitou
- vysokoškolské

7. Váš věk:

- 18-30 let
- 31-60 let
- nad 60 let

8. Půjčujete si častěji peníze v bankovním sektoru (Banky)?

- ano
- ne

9. Půjčujete si častěji peníze v nebankovním sektoru (úvěrové nebo leasingové společnosti)?

- ano
- ne

10. Půjčujete si častěji peníze u lichváře?

- ano
- ne

11. Půjčujete si spíše na bydlení?

- ano
- ne

12. Půjčujete si spíše na vybavení domácnosti?

- ano
- ne

13. Půjčujete si spíše na dovolenou?

- ano
- ne

14. Půjčujete si spíše na dárky a elektroniku?

- ano
- ne

15. Myslíte si, že máte rodinné výdaje pod kontrolou?

- ano
- ne
- nevím, nedokážu posoudit

16. Zajímáte se před podpisem úvěrové smlouvy o její podmínky?

- ano
- ne

17. Znáte pojem dluhová past, a co v praxi znamená?

- ano
- ne

18. Znáte pojem finanční gramotnost a víte, kde tuto znalost využít?

- ano
- ne
- nevím

19. Znáte zkratku RPSN a co tato zkratka znamená?

- ano
- ne
- nevím

20. Víte co znamená pojem osobní bankrot?

- ano
- ne

Máte jiné poznatky pro moji práci nebo jiné zajímavé skutečnosti týkající se zadlužování obyvatelstva?

Uveďte prosím:

.....

.....

.....